Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Κωστής Κουτσόπουλος**, *Καθηγητής Ε.Μ.Π.* **Μαρία Σωτηράκου**, *Εκπαιδευτικός* **Μαρία Ταστσόγλου**, *Εκπαιδευτικός* **Δημήτριος Ζωγόγιαννης,** *Εκπαιδευτικός**
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Γεώργιος Κορρές,** *Επίκ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου* **Αντώνιος Ροβολής,** *Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου* **Στυλιανή Θωμαδάκη,** *Εκπαιδευτικός*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Χριστίνα Τάγαρη**, *Σκιτσογράφος - Εικονογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Σοφία Στέρπη**, *Φιλόλογος*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Γεώργιος Σκαλιάπας**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	**Χρήστος Μπόκορος**, *Εικαστικός Καλλιτέχνης*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	**ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.**

** συμμετείχε στη συγγραφή του πρώτου μέρους (1/3) του διδακτικού πακέτου*

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Κωστής Κουτσόπουλος **Μαρία Σωτηράκου** **Μαρία Ταστσόγλου**

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: Ελληνικά γράμματα

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Ο χάρτης. Γιατί σχεδιάζουμε τους χάρτες

Δραστηριότητες

1. **Σχεδίασε στο παρακάτω πλαίσιο το πάρκο της περιοχής σου. Σκέψου τι μπορεί να περιλαμβάνει ένα πάρκο και τοποθέτησέ το μέσα σ' αυτό. Σχεδίασε, δηλαδή, το χάρτη του πάρκου.**

2. **Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:**

Ο χάρτης απεικονίζει τη ________________ ενός τοπίου. Περιλαμβάνει πολλές ____________________, που είναι χρήσιμες σε όλους μας. Είναι, δηλαδή, ένα χρήσιμο __________________.

3. **Ποιες από τις παρακάτω αλλαγές έχουν γίνει από τη φύση και ποιες από την παρέμβαση του ανθρώπου; Να κάνεις τις αντιστοιχίσεις.**

Σήραγγα ●	
Ρήγμα ●	
Διώρυγα ●	● Αλλαγές από τη φύση
Κατολισθήσεις ●	
Δημιουργία χειμάρρου ●	● Αλλαγές από τον άνθρωπο
Κυματοθραύστες ●	
Γέφυρα ●	

Τα είδη των χαρτών

Δραστηριότητες

1. **Ο χάρτης παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας μάς δείχνει τα προϊόντα που παράγει η χώρα μας. Παρατήρησε το χάρτη και γράψε ποια είναι τα προϊόντα που παράγονται στις περισσότερες περιοχές.**

....

....

....

....

....

....

Εικόνα 2.1: Χάρτης παραγωγής προϊόντων

2. **Δίνονται τα εξής είδη χαρτών: οδικός, παραγωγής προϊόντων, γεωμορφολογικός, πολιτικός, ακτοπλοϊκός, αρχαιολογικός. Σκέψου και απάντησε ποιον χάρτη θα χρησιμοποιήσεις, για να:**

α) βρεις τα βουνά, τις πεδιάδες, τις λίμνες και τους ποταμούς μιας χώρας

____

β) γνωρίσεις τα προϊόντα που παράγει μια περιοχή ____________

γ) επισκεφτείς έναν αρχαιολογικό χώρο ______________

δ) δεις από ποια νησιά θα περάσεις φεύγοντας από τον Πειραιά και πηγαίνοντας στην Αστυπάλαια ______________

ε) εντοπίσεις τις πρωτεύουσες των νομών της Ελλάδας __________

στ) ταξιδέψεις από τη Λαμία στην Έδεσσα ______________

3. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΧΑΡΤΗΣ»:**

Χ _ _ _ _ _ _ _	Εποχή που κάνει πολύ κρύο
Α _ _ _ _	«του πολίτη»: ένα μάθημά μας
Ρ _ _ _	Μέρος του φυτού
Τ _ _ _ _	Ημέρα της εβδομάδας
Η _ _ _ _	Μας ζεσταίνει με τις ακτίνες του
Σ _ _ _ _ _ _	Τα έβαζαν οι πειρατές, για να βρίσκουν τους θησαυρούς

Η ταυτότητα του χάρτη (τίτλος, υπόμνημα)

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο τίτλος του χάρτη είναι ένα στοιχείο της ταυτότητάς του ☐

β) Το υπόμνημα του χάρτη είναι ένα χαρτογραφικό αλφάβητο ☐

γ) Για κάθε γλώσσα του κόσμου υπάρχει κι ένα «χαρτογραφικό αλφάβητο» ☐

δ) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει λέξεις και αριθμούς ☐

ε) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει σύμβολα ☐

2. Γράψε με δικά σου λόγια μία απάντηση σε κάθε ερώτηση:

α) Τι είναι ο τίτλος ενός χάρτη;

....

....

β) Γιατί χρειάζεται ο χάρτης να έχει τίτλο;

....

....

γ) Τι είναι το υπόμνημα του χάρτη;

....

....

δ) Γιατί χρειάζεται να έχει υπόμνημα ένας χάρτης;

....

....

ε) Γιατί το υπόμνημα πρέπει να αποτελείται από σύμβολα και όχι από λέξεις;

....

....

3. Παρατήρησε το χάρτη της Πελοποννήσου, ο οποίος δεν συνοδεύεται από υπόμνημα. Προσπάθησε να σχεδιάσεις μια εκδρομή. Ποια προβλήματα θα παρουσιαστούν, καθώς θα καταστρώνεις τα σχέδιά σου;

Εικόνα 3.1: Χάρτης με σύμβολα

....

....

....

....

....

....

....

Η κλίμακα του χάρτη

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**
Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι η απόσταση μεταξύ δύο σημείων πάνω στο χάρτη ☐

β) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι ένας αριθμός, που δείχνει πόσες φορές είναι μικρότερη μια περιοχή επάνω στο χάρτη από την ίδια περιοχή στην επιφάνεια της Γης ☐

γ) Αν η απόσταση δύο περιοχών στο χάρτη (υπό κλίμακα 1:1.000.000) είναι 5 εκατοστά, τότε η πραγματική απόσταση είναι 5.000.000 εκατοστά ή 50 χιλιόμετρα ☐

δ) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει και η πραγματική απόσταση δύο περιοχών ☐

ε) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει η απόσταση δύο περιοχών πάνω στο χάρτη ☐

2. **Η πραγματική απόσταση Αθήνας – Λαμίας είναι περίπου 200 χιλιόμετρα. Αν ένας χάρτης έχει σχεδιαστεί με κλίμακα 1:1.000.000, πόση είναι η απόσταση των δύο πόλεων πάνω στο χάρτη σε ευθεία γραμμή; Σημειώστε στο πλαίσιο δύο κουκίδες, που θα συμβολίζουν τις δύο πόλεις και υπολογίστε την απόστασή τους.**

3. **Μπορείς κι εσύ να σχεδιάσεις την αίθουσα διδασκαλίας υπό κλίμακα! Για κάθε ένα μέτρο πραγματικής απόστασης θα σχεδιάζεις 2 εκατοστά στο χαρτί. Πόσο είναι το πραγματικό μήκος και το πραγματικό πλάτος της αίθουσας; Με ποιες διαστάσεις θα τα σχεδιάσεις στο πλαίσιο που ακολουθεί; Γράψε με κλάσμα την κλίμακα που σου δόθηκε.**

Προσανατολισμός με τη βοήθεια του χάρτη

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Για τον προσανατολισμό μας χρησιμοποιούμε τα τέσσερα σημεία του ______________. Όταν τείνουμε το δεξί μας χέρι προς την Ανατολή, τότε το πρόσωπό μας θα κοιτά το ______________. Ο ______________ είναι το σημείο του ορίζοντα, που δείχνει πάντα η ______________ βελόνα της ______________. Η πυξίδα είναι όργανο που μας βοηθά να ______________.

2. Στο παρακάτω προσανατολισμένο πλαίσιο ζωγράφισε την τάξη σου με τα θρανία, την έδρα, τον πίνακα, τη βιβλιοθήκη, την πόρτα κ.λπ. Βρες τη σχετική θέση του θρανίου σου ως προς την έδρα, τη βιβλιοθήκη και την πόρτα.

B

Δ A

N

3. Απάντησε στις ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η σχετική θέση του σπιτιού σου ως προς την εκκλησία της ενορίας σου;

. . . .

. . . .

β) Τι εννοούμε λέγοντας ότι κάθε χάρτης είναι προσανατολισμένος;

. . . .

. . . .

Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου

1ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Να γράψετε τι είδους είναι οι παρακάτω χάρτες Α, Β, και Γ και τι πληροφορίες αντλούμε από αυτούς.**

....

....

....

....

Α

Β

Γ

1ο Φύλλο Αξιολόγησης: Θεματικοί χάρτες

2. **Να απαντήσετε στις ερωτήσεις: α) Τι είναι ο τίτλος του χάρτη; β) Τι είναι το υπόμνημα; γ) Τι είναι η κλίμακα ενός χάρτη;**

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Κωστής Κουτσόπουλος**, *Καθηγητής Ε.Μ.Π.* **Μαρία Σωτηράκου**, *Εκπαιδευτικός* **Μαρία Ταστσόγλου**, *Εκπαιδευτικός* **Δημήτριος Ζωγόγιαννης,** *Εκπαιδευτικός**
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Γεώργιος Κορρές,** *Επίκ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου* **Αντώνιος Ροβολής,** *Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου* **Στυλιανή Θωμαδάκη,** *Εκπαιδευτικός*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Χριστίνα Τάγαρη**, *Σκιτσογράφος - Εικονογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Σοφία Στέρπη**, *Φιλόλογος*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Γεώργιος Σκαλιάπας**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	**Χρήστος Μπόκορος**, *Εικαστικός Καλλιτέχνης*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	**ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.**

** συμμετείχε στη συγγραφή του πρώτου μέρους (1/3) του διδακτικού πακέτου*

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Π Α Ι Δ Α Γ Ω Γ Ι Κ Ο   Ι Ν Σ Τ Ι Τ Ο Υ Τ Ο

Κωστής Κουτσόπουλος   Μαρία Σωτηράκου   Μαρία Ταστσόγλου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: Ελληνικά γράμματα

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Ο χάρτης. Γιατί σχεδιάζουμε τους χάρτες

Δραστηριότητες

1. **Σχεδίασε στο παρακάτω πλαίσιο το πάρκο της περιοχής σου. Σκέψου τι μπορεί να περιλαμβάνει ένα πάρκο και τοποθέτησέ το μέσα σ' αυτό. Σχεδίασε, δηλαδή, το χάρτη του πάρκου.**

2. **Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:**

Ο χάρτης απεικονίζει τη ________________ ενός τοπίου. Περιλαμβάνει πολλές ____________________, που είναι χρήσιμες σε όλους μας. Είναι, δηλαδή, ένα χρήσιμο __________________.

3. **Ποιες από τις παρακάτω αλλαγές έχουν γίνει από τη φύση και ποιες από την παρέμβαση του ανθρώπου; Να κάνεις τις αντιστοιχίσεις.**

- Σήραγγα
- Ρήγμα
- Διώρυγα
- Κατολισθήσεις
- Δημιουργία χειμάρρου
- Κυματοθραύστες
- Γέφυρα

- Αλλαγές από τη φύση
- Αλλαγές από τον άνθρωπο

Τα είδη των χαρτών

Δραστηριότητες

1. **Ο χάρτης παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας μάς δείχνει τα προϊόντα που παράγει η χώρα μας. Παρατήρησε το χάρτη και γράψε ποια είναι τα προϊόντα που παράγονται στις περισσότερες περιοχές.**

....

....

....

....

....

....

Εικόνα 2.1: Χάρτης παραγωγής προϊόντων

2. **Δίνονται τα εξής είδη χαρτών: οδικός, παραγωγής προϊόντων, γεωμορφολογικός, πολιτικός, ακτοπλοϊκός, αρχαιολογικός. Σκέψου και απάντησε ποιον χάρτη θα χρησιμοποιήσεις, για να:**

α) βρεις τα βουνά, τις πεδιάδες, τις λίμνες και τους ποταμούς μιας χώρας

____

β) γνωρίσεις τα προϊόντα που παράγει μια περιοχή ________________

γ) επισκεφτείς έναν αρχαιολογικό χώρο __________________

δ) δεις από ποια νησιά θα περάσεις φεύγοντας από τον Πειραιά και πηγαίνοντας στην Αστυπάλαια __________________

ε) εντοπίσεις τις πρωτεύουσες των νομών της Ελλάδας _____________

στ) ταξιδέψεις από τη Λαμία στην Έδεσσα __________________

3. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΧΑΡΤΗΣ»:**

Χ _ _ _ _ _ _ _	Εποχή που κάνει πολύ κρύο
Α _ _ _ _	«του πολίτη»: ένα μάθημά μας
Ρ _ _ _	Μέρος του φυτού
Τ _ _ _ _	Ημέρα της εβδομάδας
Η _ _ _ _	Μας ζεσταίνει με τις ακτίνες του
Σ _ _ _ _ _ _	Τα έβαζαν οι πειρατές, για να βρίσκουν τους θησαυρούς

Η ταυτότητα του χάρτη (τίτλος, υπόμνημα)

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο τίτλος του χάρτη είναι ένα στοιχείο της ταυτότητάς του ☐

β) Το υπόμνημα του χάρτη είναι ένα χαρτογραφικό αλφάβητο ☐

γ) Για κάθε γλώσσα του κόσμου υπάρχει κι ένα «χαρτογραφικό αλφάβητο» ☐

δ) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει λέξεις και αριθμούς ☐

ε) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει σύμβολα ☐

2. Γράψε με δικά σου λόγια μία απάντηση σε κάθε ερώτηση:

α) Τι είναι ο τίτλος ενός χάρτη;

. . . .

. . . .

β) Γιατί χρειάζεται ο χάρτης να έχει τίτλο;

. . . .

. . . .

γ) Τι είναι το υπόμνημα του χάρτη;

. . . .

. . . .

δ) Γιατί χρειάζεται να έχει υπόμνημα ένας χάρτης;

. . . .

. . . .

ε) Γιατί το υπόμνημα πρέπει να αποτελείται από σύμβολα και όχι από λέξεις;

. . . .

. . . .

3. Παρατήρησε το χάρτη της Πελοποννήσου, ο οποίος δεν συνοδεύεται από υπόμνημα. Προσπάθησε να σχεδιάσεις μια εκδρομή. Ποια προβλήματα θα παρουσιαστούν, καθώς θα καταστρώνεις τα σχέδιά σου;

Εικόνα 3.1: Χάρτης με σύμβολα

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Η κλίμακα του χάρτη

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**
Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι η απόσταση μεταξύ δύο σημείων πάνω στο χάρτη ☐

β) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι ένας αριθμός, που δείχνει πόσες φορές είναι μικρότερη μια περιοχή επάνω στο χάρτη από την ίδια περιοχή στην επιφάνεια της Γης ☐

γ) Αν η απόσταση δύο περιοχών στο χάρτη (υπό κλίμακα 1:1.000.000) είναι 5 εκατοστά, τότε η πραγματική απόσταση είναι 5.000.000 εκατοστά ή 50 χιλιόμετρα ☐

δ) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει και η πραγματική απόσταση δύο περιοχών ☐

ε) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει η απόσταση δύο περιοχών πάνω στο χάρτη ☐

2. **Η πραγματική απόσταση Αθήνας – Λαμίας είναι περίπου 200 χιλιόμετρα. Αν ένας χάρτης έχει σχεδιαστεί με κλίμακα 1:1.000.000, πόση είναι η απόσταση των δύο πόλεων πάνω στο χάρτη σε ευθεία γραμμή; Σημειώστε στο πλαίσιο δύο κουκίδες, που θα συμβολίζουν τις δύο πόλεις και υπολογίστε την απόστασή τους.**

3. **Μπορείς κι εσύ να σχεδιάσεις την αίθουσα διδασκαλίας υπό κλίμακα! Για κάθε ένα μέτρο πραγματικής απόστασης θα σχεδιάζεις 2 εκατοστά στο χαρτί. Πόσο είναι το πραγματικό μήκος και το πραγματικό πλάτος της αίθουσας; Με ποιες διαστάσεις θα τα σχεδιάσεις στο πλαίσιο που ακολουθεί; Γράψε με κλάσμα την κλίμακα που σου δόθηκε.**

Προσανατολισμός με τη βοήθεια του χάρτη

Δραστηριότητες

1. **Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:**

Για τον προσανατολισμό μας χρησιμοποιούμε τα τέσσερα σημεία του _______________. Όταν τείνουμε το δεξί μας χέρι προς την Ανατολή, τότε το πρόσωπό μας θα κοιτά το _______________. Ο _______________ είναι το σημείο του ορίζοντα, που δείχνει πάντα η _______________ βελόνα της _______________. Η πυξίδα είναι όργανο που μας βοηθά να ____________________________.

2. **Στο παρακάτω προσανατολισμένο πλαίσιο ζωγράφισε την τάξη σου με τα θρανία, την έδρα, τον πίνακα, τη βιβλιοθήκη, την πόρτα κ.λπ. Βρες τη σχετική θέση του θρανίου σου ως προς την έδρα, τη βιβλιοθήκη και την πόρτα.**

Β

Δ **Α**

Ν

3. **Απάντησε στις ερωτήσεις:**

α) Ποια είναι η σχετική θέση του σπιτιού σου ως προς την εκκλησία της ενορίας σου;

. . . .

. . . .

β) Τι εννοούμε λέγοντας ότι κάθε χάρτης είναι προσανατολισμένος;

. . . .

. . . .

Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου

1ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Να γράψετε τι είδους είναι οι παρακάτω χάρτες Α, Β, και Γ και τι πληροφορίες αντλούμε από αυτούς.**

....

....

....

....

Α

Β

Γ

1ο Φύλλο Αξιολόγησης: Θεματικοί χάρτες

2. **Να απαντήσετε στις ερωτήσεις: α) Τι είναι ο τίτλος του χάρτη; β) Τι είναι το υπόμνημα; γ) Τι είναι η κλίμακα ενός χάρτη;**

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Η μορφή και το σχήμα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Παρατηρώντας το γεωμορφολογικό χάρτη του βιβλίου σας συζητήστε και γράψτε ποιο είναι το κύριο χαρακτηριστικό του σχήματος της Χαλκιδικής, της Μαγνησίας και της Κρήτης.**

....

....

....

....

2. **«Στείλε» με βέλη τις πόλεις και τα νησιά στην ηπειρωτική ή στη νησιωτική Ελλάδα.**

Ναύπλιο		Ιωάννινα
Φολέγανδρος		Σητεία
Πάρος	Ηπειρωτική Ελλάδα	Κοζάνη
Εύβοια		Λήμνος
Πρέβεζα		Καστοριά
Κατερίνη		Ζάκυνθος
Παξοί		Ρέθυμνο
Πειραιάς	Νησιωτική Ελλάδα	Ξάνθη
Σπάρτη		Πάτρα
Θεσσαλονίκη		Πόρος

3. **Κοιτώντας το χάρτη του βιβλίου σου προσπάθησε να σχεδιάσεις κι εσύ το χάρτη της Ελλάδας στο πλαίσιο που ακολουθεί.**

Η θέση της Ελλάδας στον κόσμο, στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η Ελλάδα στα νότια βρέχεται από το Λιβυκό πέλαγος ☐

β) Η Ελλάδα βρίσκεται στη νοτιοδυτική Ευρώπη ☐

γ) Η χώρα μας συνορεύει με χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ☐

δ) Δυτικά η Ελλάδα βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος ☐

ε) Το Αιγαίο βρέχει τις ελληνικές και τις τουρκικές ακτές ☐

2. **Ζήτησε από τη μητέρα σου ή από τη γιαγιά σου τρεις συνταγές μαγειρικής του τόπου σου. Είναι επηρεασμένες από κάποιον άλλο λαό; Από ποιον; Εξήγησε γιατί.**

....

....

....

....

....

....

....

3. **Στον τόπο όπου κατοικείς υπάρχει ένα οικοδόμημα που μαρτυρεί την επίδραση ενός πολιτισμού διαφορετικού από τον ελληνικό; Ποιο είναι αυτό; Ποιος πολιτισμός έχει επιδράσει στην κατασκευή του; Αν υπάρχουν κι άλλα κτίσματα, κατάγραψέ τα.**

....

....

....

....

....

....

....

Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας

2ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Να γράψετε γιατί η Ελλάδα θεωρείται το «σταυροδρόμι τριών ηπείρων». Ποιες είναι οι ήπειροι αυτές;**

....

....

....

....

....

....

....

2. **Παρατηρήστε το χάρτη. Γράψτε τις χώρες με τις οποίες συνορεύει η χώρα μας και τα πελάγη από τα οποία βρέχεται.**

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

2ο Φύλλο αξιολόγησης: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

Καλή Επιτυχία!

Οι ακτές της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η Ελλάδα είναι το «ακρωτήριο» της χερσονήσου του Αίμου. ☐

β) Ο πορθμός είναι κομμάτι ξηράς που χωρίζει δύο θάλασσες. ☐

γ) Η χώρα μας παρουσιάζει πλούσιο οριζόντιο διαμελισμό. ☐

δ) Στον οριζόντιο διαμελισμό ανήκουν και τα νησιά. ☐

ε) Ο όρμος είναι μικρό ακρωτήριο. ☐

2. **Με τη βοήθεια του χάρτη της τάξης σου αντιστοίχισε τις χερσονήσους με τα ακρωτήρια:**

Λακωνική χερσόνησος	Ακρωτήριο Άκραθως
Αργολίδας χερσόνησος	Ακρωτήριο Ακρίτας
Χαλκιδικής χερσόνησος	Ακρωτήριο Μαλέας
Πυλίας χερσόνησος	Ακρωτήριο Σκύλαιο
Αττικής χερσόνησος	Ακρωτήριο Σούνιο

3. **Γράψε στις παρακάτω γραμμές τι είναι εκείνο, για το οποίο είναι ξακουστός ο πορθμός του Ευρίπου. (Αναζήτησε πληροφορίες σε εγκυκλοπαίδειες ή άλλες πηγές).**

....

....

....

....

4. **Γράψε τη διαφορά του πορθμού από τον ισθμό**

Ισθμός:

....

....

Πορθμός:

....

....

Οι θάλασσες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Το Αιγαίο πέλαγος απλώνεται ανάμεσα στις ακτές της Ελλάδας και της Ιταλίας ☐

β) Στα νότια του Ιονίου πελάγους βρίσκεται το βαθύτερο σημείο της Μεσογείου ☐

γ) Το Καρπάθιο πέλαγος βρέχει το νησί Κέρκυρα ☐

δ) Το Ιόνιο πέλαγος φθάνει μέχρι τις ακτές της Νότιας Ιταλίας ☐

ε) Στα Βόρεια του Ιονίου πελάγους βρίσκεται το βαθύτερο σημείο της Μεσογείου ☐

2. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΠΕΛΑΓΟΣ»:

Π _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Βρέχεται νοτιοανατολικά από το Μυρτώο πέλαγος
Ε _ _ _ _ _	«Εσέ ζητούν, ...» το ποίημα του Θ. Πιερίδη
Λ _ _ _ _ _	Βρέχει τη νότια Κρήτη
Α _ _ _ _ _	Ενώνει την Ελλάδα με την Τουρκία
Γ _	Αποτελείται από νερό κατά 70%
Ο _ _ _ _ _ _	Δίνει το χρώμα του στη θάλασσα
Σ _ _ _ _	Η θάλασσα έχει δύο

3. Γράψε ένα μικρό κείμενο, στο οποίο θα εξηγείς την ύπαρξη της μεγάλης ακτογραμμής της χώρας μας.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Μεγάλα νησιωτικά συμπλέγματα και νησιά της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Τα Επτάνησα είναι νησιά του Ιονίου πελάγους. ☐

β) Στις Σποράδες ανήκει και η Μύκονος. ☐

γ) Το έδαφος των νησιών μας είναι γενικά πεδινό. ☐

δ) Νησιωτικό σύμπλεγμα είναι ομάδα μικρών και μεγάλων νησιών σε μια θαλάσσια περιοχή. ☐

ε) Το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων είναι η Ρόδος. ☐

2. **Δίνονται τα ονόματα νησιών: Νάξος, Ζάκυνθος, Κως, Ρόδος, Θάσος, Λευκάδα, Λήμνος, Σαμοθράκη, Κέρκυρα, Χίος, Λέσβος, Άνδρος, Κεφαλονιά, Κύθηρα. Τοποθέτησέ τα στον παρακάτω χάρτη.**

Εικόνα 10.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

Η ζωή στα νησιά

Δραστηριότητες

1. **Να αντιστοιχίσεις τις παρακάτω λέξεις με τις έννοιες που δίνονται:**

Τουρισμός ●	● Περνώ το καλοκαίρι (θέρος) ή μέρος του καλοκαιριού σε έναν τόπο, κυρίως εξοχικό.
Ακρογιαλιά ●	● Γραμμή, κατά μήκος της οποίας συναντώνται η ξηρά και η θάλασσα.
Αποβάθρα ●	● Περιήγηση σε διάφορες περιοχές ή χώρες για διακοπές.
Παραθερίζω ●	● Η άκρη του γιαλού, παραλία, ακροθαλασσιά.
Ακτογραμμή ●	● Χώρος διαμορφωμένος για την επιβίβαση ή αποβίβαση ανθρώπων ή εμπορευμάτων σε πλοία (και σιδηροδρόμους).
Ναυτιλία ●	● Φυσική ή τεχνητή προεξοχή ξηράς που εισχωρεί στη θάλασσα και χρησιμεύει για να πλευρίζουν τα πλοία, προβλήτα, προκυμαία.
Μόλος ●	● 1. Η ναυτική επιστήμη και η τέχνη του ναυτικού. 2. Όλα τα εμπορικά πλοία μαζί με τα πληρώματά τους, το εμπορικό ναυτικό.

2. **Συζητήστε και γράψτε μερικούς από τους λόγους που κάνουν όμορφη τη ζωή στο νησί. Προσπαθήστε με ειλικρίνεια να προσελκύσετε τουρίστες, για να απολαύσουν λίγες μέρες τα πλεονεκτήματα του τόπου.**

....

....

....

....

....

....

3. **Διάλεξε μια φωτογραφία του τόπου σου, για να την δείξεις σε κάποιον που θέλει να τον επισκεφτεί και τοποθέτησέ τη στο πλαίσιο.**

Οι παραθαλάσσιοι οικισμοί της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:**

Οι ______________________________ πόλεις από την αρχαιότητα συμμαχούσαν με παραθαλάσσιες πόλεις, τις οποίες ονόμαζαν ______________________________. Επίνειο της Αθήνας είναι ο ______________________________ Στην αρχαιότητα επίνειο της Κνωσού ήταν η ______________________________. Ο περισσότερες μεγάλες πόλεις είναι ______________________________.

2. **Γράψε ένα μικρό κείμενο, το οποίο θα περιέχει τις λέξεις: επίνειο, συγκοινωνίες, μεταφορές, οικονομία.**

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

3. **Το «ΕΠΙΝΕΙΟ» θα σε βοηθήσει να βρεις τις λέξεις που ζητάμε:**

_ Ε _ _ _ _ _	Είναι το Αιγαίο
_ _ _ Π _ _ _ _ _	Ομάδα νησιών μέσα στη θάλασσα
_ _ _ Ι _ _	Ήταν το επίνειο της Θήβας
Ν _ _ _ _	Ένα από τα νησιά των Κυκλάδων
Ε _ _ _ _ _ _ _	Έτσι λέγονται τα νησιά του Ιονίου
Ι _ _ _ _ _	Ονομασία μικρού πελάγους του Αιγαίου
Ο _ _ _ _ _ _ _ _ _	Είναι ο διαμελισμός που αποτελείται από κόλπους, ακρωτήρια, χερσονήσους κ.λπ.

3ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Δίνονται τα ονόματα: Μυρτώο, Ικάριο, Χίος, Θερμαϊκός κόλπος, Άκτιο, Δρέπανο, Ταίναρο, Νυμφαίο, Κέρκυρα, Άραξος, Σούνιο, Εύβοια, Παγασητικός κόλπος, Ρόδος, Μύκονος. Τοποθέτησέ τα στο χάρτη.**

3ο Φύλλο αξιολόγησης: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

2. **Γράψε γιατί μια παραθαλάσσια πόλη αναπτύσσεται εύκολα και εξήγησε γιατί μια ηπειρωτική χρειάζεται να συνδέεται με την πόλη-λιμάνι.**

....

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Τα βουνά της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**
Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο κατακόρυφος διαμελισμός αποτελείται από βουνά, φαράγγια, πεδιάδες ☐

β) Οι ορεινές περιοχές καλύπτουν περίπου 20% του ελληνικού εδάφους ☐

γ) Τα Λευκά Όρη βρίσκονται στην Πελοπόννησο ☐

δ) Ο οριζόντιος και ο κατακόρυφος διαμελισμός διαμορφώνουν το ανάγλυφο της γης ☐

ε) Ο Σμόλικας είναι το δεύτερο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας μετά τον Όλυμπο ☐

2. **Βρες τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο:**

«Η οροσειρά της ______________________ αποτελεί το βόρειο φυσικό σύνορο της χώρας μας με την Βουλγαρία. Απλώνεται στις βόρειες περιοχές της ______________ ______________ και οι πιο γνωστές κορυφές της είναι τα βουνά ______________ ______________ και ______________________. Η οροσειρά της ______________ διασχίζει την Ήπειρο και τη Στερεά Ελλάδα. Συνέχειά της είναι ο Ταΰγετος στην ______________________, τα ______________________ και η ______________________ στην Κρήτη. Οι ορεινές περιοχές στην Ελλάδα καλύπτουν ______________ % του εδάφους. Τα περισσότερα ελληνικά βουνά έχουν κατεύθυνση από τα ______________________ προς τα ______________ ______________. Τα βουνά της χώρας μας αποτελούν ένα μεγάλο μέρος του ______________________ διαμελισμού.

3. **Ένας ωραίος σχηματισμός ανάμεσα σε βουνά είναι τα φαράγγια. Φέρε πληροφορίες για τα δύο γνωστά φαράγγια της χώρας μας: το φαράγγι του Βίκου και της Σαμαριάς.**

....

....

....

....

....

....

....

....

Οι πεδιάδες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Βρες τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο:**

«Η ______________________ πεδιάδα είναι ανοιχτή προς τη θάλασσα, ενώ αντίθετα η______________________ πεδιάδα περιβάλλεται από βουνά. Η πεδιάδα της Θεσσαλονίκης είναι μια ______________________ πεδιάδα και οι αγρότες μας εκεί έχουν αναπτύξει αγροτικές ______________________. Η κοιλάδα είναι στενό κομμάτι______________________ εδάφους ανάμεσα σε δυο βουνά, που συνήθως το διασχίζει ένα______________________. Η κοιλάδα των ______________________ αρδεύεται από τον Πηνειό ποταμό. Γνωστές κοιλάδες είναι του ______________________ και του ______________________ στην Πελοπόννησο, των ______________________ στη Θεσσαλία και του ______________________ στην Ήπειρο.

2. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΠΕΔΙΑΔΑ»:**

Π _ _ _ _ _	Δεν είναι το έδαφος της χώρας μας
Ε _ _ _ _	Η πεδιάδα του βρίσκεται στη Θράκη
Δ _ _ _ _ _	Η πεδιάδα της βρίσκεται στη Μακεδονία
Ι _ _ _ _ _ _ _	Μεγάλη ορεινή πόλη της Ηπείρου
Α _ _ _ _ _ _	Ποταμός που διασχίζει κοιλάδα της Πελοποννήσου
Δ _ _ _ _ _	Η πεδιάδα της Ηλείας βρίσκεται στα … της Πελοποννήσου (σημείο του ορίζοντα)
Α _ _ _ _ _ _	Παράλια χαρακτηρίζεται η πεδιάδα που είναι … στη θάλασσα

3. **Σχηματίστε μικρές ομάδες, συζητήστε τα πλεονεκτήματα των πεδινών περιοχών και κατόπιν γράψτε ένα μικρό κείμενο, στο οποίο θα αναφέρετε μερικούς από τους λόγους που οι πεδινές περιοχές αναπτύσσονται ευκολότερα σε σύγκριση με τις ορεινές περιοχές.**

....

....

....

....

....

....

....

....

Η ζωή στα βουνά και στις πεδιάδες

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία ☐

β) Το Καρπενήσι είναι μια πεδινή περιοχή ☐

γ) Ορεσίβιοι λέγονται οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών ☐

δ) Το συνεταιρισμό αποτελεί ομάδα ανθρώπων που έχουν κοινούς επαγγελματικούς στόχους ☐

ε) Στις ορεινές περιοχές αναπτύσσεται εύκολα το συγκοινωνιακό δίκτυο ☐

2. Βάλε την κάθε πόλη στον ... κύκλο της

Γιαννιτσά, Ιωάννινα, Τρίπολη, Λάρισα, Φλώρινα, Άργος, Πύργος, Καστοριά, Μέτσοβο, Σπάρτη, Λαμία, Αλεξανδρούπολη, Άμφισσα, Πρέβεζα, Καρπενήσι, Γρεβενά

Πεδινές πόλεις

Ορεινές πόλεις

3. Βρες τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο:

Οι κάτοικοι των ______________________ περιοχών αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα, όταν επικρατούν κακές καιρικές συνθήκες. Το χιόνι τούς απομονώνει, διακόπτεται η ______________________ και η μετάβασή τους από το ένα μέρος στο άλλο γίνεται αδύνατη. Αντίθετα η ζωή στις ______________________ περιοχές είναι ευκολότερη. Οι αγρότες σχηματίζουν αγροτικούς ______________________, για να βελτιώσουν τις καλλιέργειες και τον τρόπο της ζωής τους.

4ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Σημειώστε πάνω στο χάρτη τα ψηλότερα βουνά και τις κυριότερες πεδιάδες της χώρας μας.**

2. **Βρείτε στο χάρτη πέντε πεδινές και πέντε ορεινές πόλεις. Γράψτε ποιες δυσκολίες συναντούν το χειμώνα οι κάτοικοι των ορεινών πόλεων.**

....

....

....

....

....

4ο Φύλλο αξιολόγησης: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

Καλή Επιτυχία!

Η έννοια του κλίματος – Διαφορές καιρού και κλίματος

Δραστηριότητες

1. **Ποια από τις παρακάτω προτάσεις αναφέρεται στον καιρό και ποια στο κλίμα ενός τόπου; Γράψε τις απαντήσεις σου στα κουτάκια.**

α) Ο χειμώνας στα παράλια είναι ηπιότερος από το χειμώνα στα ηπειρωτικά.

β) Ο περυσινός χειμώνας χαρακτηρίστηκε από πολλές βροχοπτώσεις.

γ) Η πτώση της θερμοκρασίας θα είναι αισθητή το επόμενο εικοσιτετράωρο.

δ) Το καλοκαίρι της Ελλάδας είναι θερμότερο από το καλοκαίρι της Γερμανίας.

ε) Σπάνια χιονίζει στις νησιωτικές περιοχές της Ελλάδας.

στ) Έξω χιονίζει. Ντυθείτε καλά και πηγαίνετε να παίξετε. Προσέχετε μη γλιστρήσετε.

ζ) Το καλοκαίρι στην Ελλάδα είναι ζεστό, σχεδόν ποτέ δεν βρέχει, ενώ ντόπιοι και τουρίστες κατακλύζουν τις παραλίες.

η) Άνεμοι θα πνέουν το επόμενο εικοσιτετράωρο, οι οποίοι θα ενισχυθούν το Σαββατοκύριακο.

θ) Κάθε χρόνο τέτοια εποχή έρχονται τα χελιδόνια.

ι) Το Λιμεναρχείο έχει εκδώσει απαγορευτικό δελτίο για τον απόπλου όλων των πλοίων προς τα Δωδεκάνησα και την Κρήτη.

α)	β)	γ)	δ)	ε)
στ)	ζ)	η)	θ)	ι)

2. **Γίνε ένας μετεωρολόγος! Γράψε στις γραμμές που ακολουθούν το σημερινό δελτίο του καιρού για τις περιοχές της Αθήνας, της Καβάλας και των Ιωαννίνων, αφού τις εντοπίσεις στον κλιματικό χάρτη.**

....

....

....

....

....

....

....

....

....

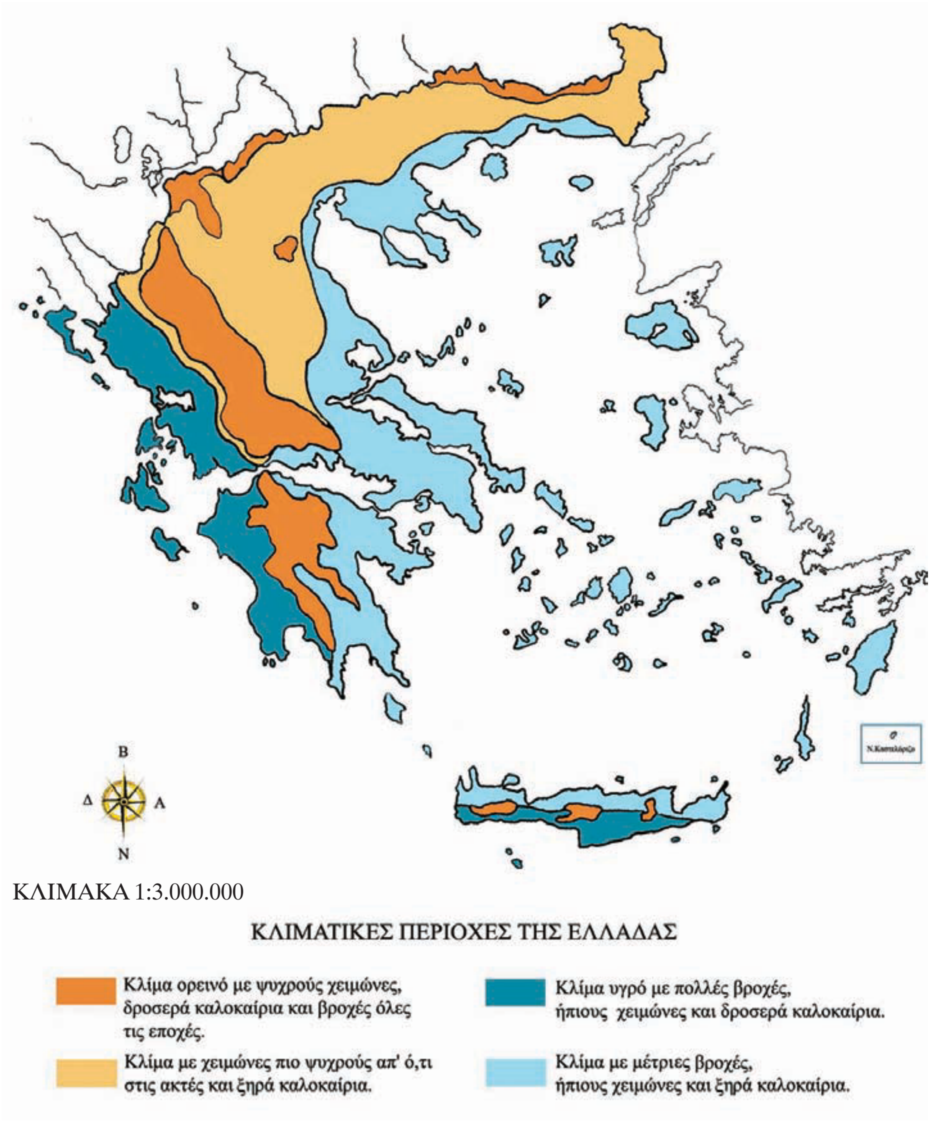

Εικόνα 16.1: Χάρτης με τις κλιματικές περιοχές της Ελλάδας

3. Συμπλήρωσε στο παρακάτω κείμενο τις λέξεις που λείπουν:

Οι επιστήμονες που ασχολούνται με την ______________________ του καιρού, δηλαδή οι ______________________ , καθημερινά συλλέγουν πολλά στοιχεία, για να μπορούν να μας πληροφορούν με βεβαιότητα για τον ______________________ που θα επικρατήσει στις διάφορες περιοχές τις επόμενες ημέρες.

Τα δελτία καιρού μας δίνουν πληροφορίες για τη ______________________ , τις ______________________, τους ______________________ ή την ______________________, που παρουσιάζονται στην περιοχή αυτή κατά τα επόμενα εικοσιτετράωρα. Με άλλα λόγια μάς δίνουν πληροφορίες για τις __________ ______________της περιοχής.

Όταν σε μια περιοχή, για κάθε εποχή του χρόνου, επικρατούν σχεδόν οι ίδιες καιρικές συνθήκες, οι οποίες επαναλαμβάνονται για πολλά χρόνια, τότε μιλάμε για το ______________________ της περιοχής αυτής.

Το κλίμα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**
Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η Ελλάδα έχει κλίμα ηπειρωτικό. ☐

β) Σε κάθε περιοχή της Ελλάδας δεν επικρατούν οι ίδιες κλιματικές συνθήκες. ☐

γ) Το κλίμα της Ελλάδας είναι εύκρατο μεσογειακό. ☐

δ) Οι κλιματικές συνθήκες μιας περιοχής δεν επηρεάζονται από το υψόμετρό της. ☐

ε) Η Δυτική Ελλάδα δέχεται περισσότερες βροχοπτώσεις ετησίως. ☐

2. **Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:**

Η Ελλάδα έχει κλίμα ______________________. Σε κάθε περιοχή, όμως, επικρατούν διαφορετικές ______________________. Αυτό συμβαίνει, γιατί η χώρα μας έχει πλούσιο ______________. Οι παράγοντες που επηρεάζουν το κλίμα μιας περιοχής είναι το ______________, η ______________ από τη ______________ και άλλες ______________________ συνθήκες. Η οροσειρά της ______________________ χωρίζει τον ______________ ______________ κορμό της χώρας σε ______________ ______________ και ______________________.
Στη Δυτική Ελλάδα οι ______________________ είναι περισσότερες.
Οι παραλιακές περιοχές έχουν ______________________ χειμώνες από ό,τι οι ηπειρωτικές.

3. **Προσπάθησε να εξηγήσεις το ρόλο της οροσειράς της Πίνδου στη διαμόρφωση του κλίματος στον ηπειρωτικό κορμό της Ελλάδας.**

4. **Βρες στο χάρτη κατανομής των βροχών της χώρας μας τις πόλεις Αθήνα, Πύργο και Ιωάννινα. Γράψε ένα κύριο χαρακτηριστικό του κλίματος των πόλεων αυτών.**

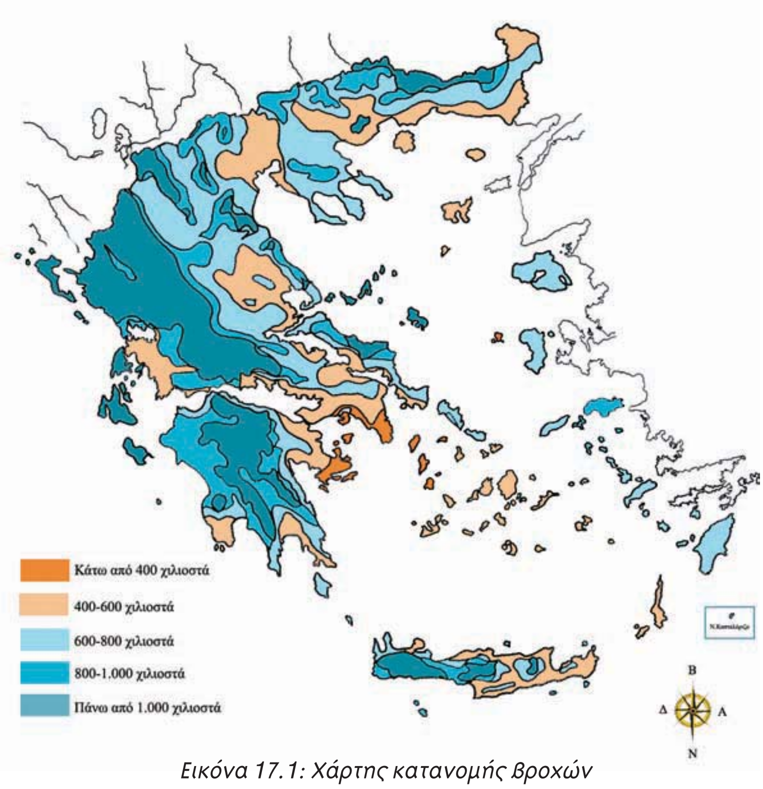

Εικόνα 17.1: Χάρτης κατανομής βροχών

Καιρός, κλίμα και ανθρώπινες δραστηριότητες

Δραστηριότητες

1. **Από εφημερίδα ή από άλλο έντυπο κόψε το δελτίο του αυριανού καιρού, κόλλησέ το στο παρακάτω παραλληλόγραμμο και γράψε μερικές από τις δουλειές που μπορείς ή που δεν μπορείς να κάνεις λόγω του καιρού.**

....

....

....

....

....

2. **Τοποθέτησε τις παρακάτω δραστηριότητες και ενέργειες στον κατάλληλο κύκλο:**

ΚΑΙΡΟΣ

....

....

....

....

....

ΚΛΙΜΑ

....

....

....

....

....

Καλλιεργώ οπωροκηπευτικά, παίρνω την ομπρέλα μου, τοποθετώ πλάγια κεραμοσκεπή στο σπίτι μου, αύριο θα πάμε εκδρομή, φυσάει πολύ σήμερα.

3. **Στο πλαίσιο που ακολουθεί φτιάξε ένα κολλάζ εικόνων από διάφορα έντυπα, οι οποίες θα δείχνουν ασχολίες κατοίκων από διάφορες περιοχές της πατρίδας μας.**

5ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Τι είναι καιρός;

....

....

....

β) Τι είναι κλίμα ενός τόπου;

....

....

....

γ) Ποιο είναι το κλίμα της Ελλάδας;

....

....

δ) Ποιοι είναι οι ιδιαίτεροι παράγοντες που διαμορφώνουν το κλίμα μιας περιοχής;

....

....

2. Στην περιοχή της Ελλάδας που κατοικείτε επικρατούν συγκεκριμένες τοπικές συνθήκες. Ανάλογα με το κλίμα της περιοχής σας, γράψτε ποιες προετοιμασίες γίνονται από τους κατοίκους, για να υποδεχτούν το χειμώνα.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Τα ποτάμια της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Οι εκβολές είναι το τμήμα του ποταμού που βρίσκεται στα βουνά. ☐

β) Η κυρίως ροή έχει το μεγαλύτερο όγκο νερού. ☐

γ) Ο Αλιάκμονας είναι ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της Ελλάδας. ☐

δ) Το Δέλτα ενός ποταμού σχηματίζεται στις εκβολές του. ☐

ε) Ο ποταμός Νέστος εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος. ☐

2. Να τοποθετήσεις τους παρακάτω ποταμούς στα γεωγραφικά διαμερίσματα που ανήκουν. (Μπορείς να βοηθηθείς από το χάρτη).

Αλιάκμονας, Αλφειός, Αξιός, Αχελώος, Αώος, Έβρος, Ευρώτας, Λουδίας, Νέστος, Πηνειός, Στρυμόνας, Λάδωνας.

Ήπειρος	Θεσσαλία	Θράκη

Μακεδονία	Πελοπόννησος	Στερεά Ελλάδα

3. Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Σε ποια οροσειρά βρίσκονται οι πηγές των μεγαλύτερων ποταμών;

....

....

β) Τι είναι το Δέλτα των ποταμών;

....

....

γ) Γιατί η κυρίως ροή ενός ποταμού έχει τη μεγαλύτερη ποσότητα νερού;

....

....

Οι λίμνες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Στον παρακάτω χάρτη να βρεις τις μεγαλύτερες λίμνες, να τις ονομάσεις και να αναφέρεις το γεωγραφικό διαμέρισμα, στο οποίο ανήκουν.**

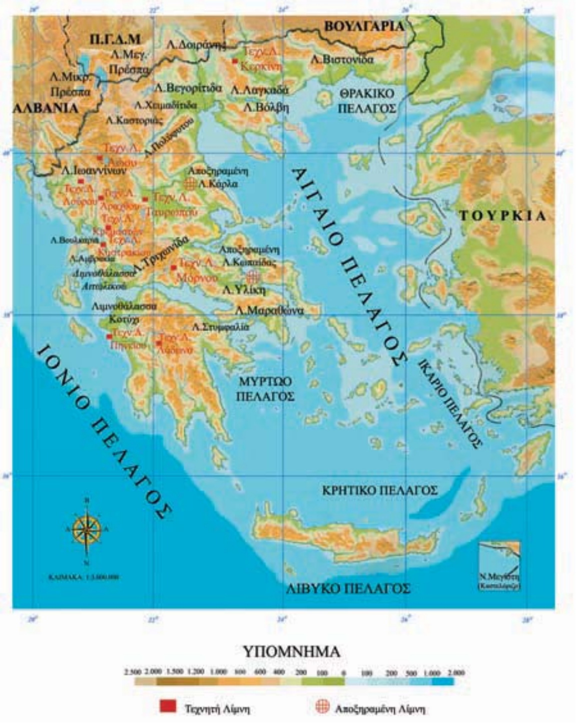

Εικόνα 20.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

2. **Με τη βοήθεια του χάρτη της τάξης σου βρες σε ποιες πόλεις κοντά βρίσκονται οι παρακάτω λίμνες:**

Βεγορίτιδα	→	....
Βιστονίδα	→	....
Βόλβη	→	....
Δοϊράνη	→	....
Κορώνεια	→	....
Μεγ. Πρέσπα	→	....

3. **Αντιστοίχισε τις λίμνες και τα γεωγραφικά διαμερίσματα:**

Λίμνη	**Γεωγραφικό διαμέρισμα**
Λαγκαδά ●	● Μακεδονία
Βιστονίδα ●	● Θράκη
Τριχωνίδα ●	● Στερεά Ελλάδα
Βόλβη ●	● Μακεδονία
Βεγορίτιδα ●	● Ήπειρος
Παμβώτιδα ●	● Μακεδονία

Η ζωή στα ποτάμια και τις λίμνες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο κείμενο που ακολουθεί:**

Για να αυξήσουμε τις ποσότητες ______________ και για να τις χρησιμοποιήσουμε, κατασκευάζουμε______________ λίμνες, φράγματα και μικρές δεξαμενές για ______________ του νερού, που μας χρειάζεται για την παραγωγή ______________ ενέργειας ή για ύδρευση ή ______________.

Πολλές φορές στην προσπάθειά μας να χρησιμοποιήσουμε το νερό των ποταμών και των λιμνών δημιουργούμε σε αυτό σοβαρά προβλήματα ______________, τα οποία το κάνουν ακατάλληλο για τη ζωή φυτικών και ζωικών οργανισμών και ταυτόχρονα απαγορευτικό για δική μας χρήση.

2. **Γράψε δύο λόγους, για τους οποίους οι άνθρωποι κατασκευάζουν φράγματα στους ποταμούς:**

....

....

....

....

....

....

3. **Τα χημικά λιπάσματα και τα ζιζανιοκτόνα, που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες, μεταφέρονται από τη βροχή προς τους ποταμούς και τις λίμνες, με αποτέλεσμα να μολύνονται τα νερά τους. Μια μέθοδος για την αποφυγή της μόλυνσης των νερών των ποταμών και των λιμνών είναι η ανάπτυξη των βιολογιών καλλιεργειών. Σε συνεργασία με τους συμμαθητές σου συγκέντρωσε πληροφορίες γι' αυτές τις βιολογικές καλλιέργειες σχετικά με:**

α) το όφελος που έχει η υγεία μας από τα λεγόμενα «βιολογικά» προϊόντα
β) την τιμή που αγοράζονται τα προϊόντα αυτά από τους καταναλωτές

....

....

....

....

....

....

....

....

6ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Θυμηθείτε τρεις από τους μεγαλύτερους ποταμούς της Ελλάδας. Γράψτε σε ποιο διαμέρισμα ανήκουν και σε ποια θάλασσα εκβάλλουν.**

....

....

....

....

....

....

2. **Να κάνετε την αντιστοίχιση φυσικών και τεχνητών λιμνών.**

Φυσική λίμνη

<u>Όνομα λίμνης</u>

Βεγορίτιδα

Κερκίνη

Βόλβη

Παμβώτιδα

Κρεμαστών Βιστονίδα

Ταυρωπού

Μικρή Πρέσπα

Τεχνητή λίμνη

3. **Απαντήστε στις ερωτήσεις:**

α) Τι είναι άρδευση;

....

....

....

....

β) Τι είναι ύδρευση;

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Η χλωρίδα και η πανίδα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ενδημικά λέγονται τα φυτά που φύονται σε μια περιοχή λόγω του κλίματος και απαντώνται μόνο στην περιοχή αυτή ☐

β) Η μεγάλη ποικιλία της πανίδας στη χώρα μας οφείλεται στο εύκρατο κλίμα της ☐

γ) Η πανίδα μιας περιοχής εξαρτάται από τη χλωρίδα που αναπτύσσεται στην περιοχή αυτή ☐

δ Πολλά είδη φυτών και ζώων είναι υπό εξαφάνιση, επειδή ο άνθρωπος εκμεταλλεύτηκε ασυλλόγιστα το χώρο ανάπτυξης και ζωής τους ☐

ε) Χλωρίδα είναι το σύνολο των φυτών και των ζώων που απαντώνται σε μια περιοχή ☐

2. **Ο αιγαιόγλαρος, η λαγγόνα, ο βασιλαετός, ο γυπαετός, το κιρκινέζι είναι μερικά απειλούμενα είδη πουλιών, τα οποία τέθηκαν κάτω από την προστασία της πολιτείας. Σε συνεργασία με τους συμμαθητές σου βρες φωτογραφίες των πουλιών αυτών και συγκέντρωσε πληροφορίες για τη ζωή τους.**

....

....

....

....

....

....

....

Η βλάστηση της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Σε ποιες περιοχές του παρακάτω χάρτη θα ζωγραφίσεις έλατα, οξιές, αγριογαρύφαλλα, θυμάρι, πουρνάρια, πλατάνια και έλατα;**

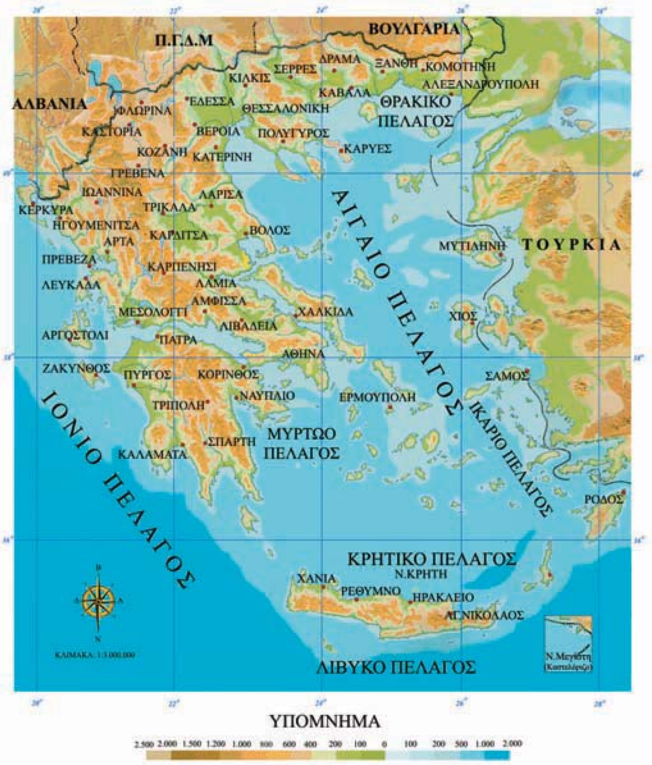

2. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΒΛΑΣΤΗΣΗ»:**

α) Στη Δυτική Ελλάδα έχουμε περισσότερες .... απ' ό,τι στην Ανατολική
β) Είναι και αυτός ζώο του ελληνικού δάσους, που κινδυνεύει να εξαφανιστεί
γ) Η χώρα μας έχει πολύμορφο ....
δ) Η ζώνη των κωνοφόρων δέντρων εκτείνεται και στη .... Ελλάδα
ε) Οι .... συνθήκες δημιουργούν σε μια περιοχή πλούσια ή φτωχή βλάστηση
στ) Είναι και αυτή ψυχρόβιο κωνοφόρο δέντρο (αντίστροφα)
ζ) Η τεχνητή λίμνη Κερκίνη δημιουργήθηκε το 1932 με την κατασκευή φράγματος στο ρου του ποταμού ....
η) Έτσι λέγεται η μεσογειακή ζώνη βλάστησης (με άρθρο)

α) **Β** _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
β) **Λ** _ _ _ _
γ) **Α** _ _ _ _ _ _ _
δ) **Σ** _ _ _ _ _
ε) **Τ** _ _ _ _ _ _
στ) **Η** _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
ζ) **Σ** _ _ _ _ _ _ _ _
η) **Η** _ _ _ _ _

Χαρακτηριστικά οικοσυστήματα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Λάβε κι εσύ μέρος στην εκστρατεία εναντίον της ρύπανσης των θαλασσών και υπέρ της καθαρότητας των ακτών. Ζωγράφισε μία αφίσα και γράψε το δικό σου σύνθημα για καθαρή θάλασσα και καθαρή ακτή.**

ΣΥΝΘΗΜΑ:

....

....

2. **Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:**

α) Τι ονομάζουμε αβιοτικά στοιχεία;

. . . .

. . . .

β) Τι ονομάζουμε βιοτικά στοιχεία;

. . . .

. . . .

γ) Τι είναι οικοσύστημα;

. . . .

. . . .

7ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Έχετε αναλάβει να οργανώσετε μια εκστρατεία διάσωσης του Γυπαετού στην Κρήτη, ο οποίος απειλείται με αφανισμό. Γράψτε στις γραμμές που ακολουθούν:**

α) Ποια είναι τα μέτρα που θα πάρετε για την προστασία του;

β) Πώς θα ευαισθητοποιήσετε τους συνανθρώπους σας να συμβάλουν στην προσπάθειά σας αυτή;

....

....

....

....

....

2. **Ο παρακάτω χάρτης δείχνει τους εθνικούς δρυμούς της χώρας μας. Γράψτε γιατί πρέπει να διατηρήσουμε αυτά τα μνημεία της φύσης.**

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

7ο Φύλλο αξιολόγησης:
Τα εθνικά πάρκα της Ελλάδας

Καλή Επιτυχία!

Αλλαγές στην επιφάνεια της Γης

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο κείμενο που ακολουθεί:

Τα ______________________ και οι ______________________ είναι δυνάμεις που δρουν στο εσωτερικό της Γης και αλλοιώνουν τη ______________ ______________ της. Επίσης δυνάμεις ______________________, όπως το νερό και ο ______________________, επιδρούν πάνω σ' αυτήν και μεταβάλλουν το ______________________ της. Το φαινόμενο της μείωσης των πετρωμάτων ονομάζεται ______________________. Όταν η μείωση των πετρωμάτων προκαλείται εξαιτίας του ανέμου, τότε το φαινόμενο ονομάζεται ______________________. Τα εδάφη που σχηματίζονται από τη μεταφορά χωμάτων και άλλων υλικών από το νερό των ποταμών ονομάζονται ______________________ και είναι κατάλληλα για τις ______________________.

2. Μπορείς να εξηγήσεις γιατί στην περιοχή του καμένου δάσους θα παρατηρηθεί έντονη διάβρωση;

....

....

....

....

3. Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Γιατί τα προσχωσιγενή εδάφη είναι εύφορα;

....

....

....

β) Γιατί η διάβρωση που προκαλείται από τον άνεμο ονομάζεται αιολική;

....

....

....

γ) Γιατί δεν γίνονται αντιληπτές από τον άνθρωπο οι αλλαγές που επιτελούνται στην επιφάνεια της Γης;

....

....

....

Ο ρόλος των ηφαιστείων και των σεισμών στις αλλαγές της φύσης

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**
Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Οι σεισμοί και τα ηφαίστεια είναι εξωτερικές δυνάμεις που δρουν στην επιφάνεια της Γης ☐

β) Η Ελλάδα είναι μια περιοχή με μεγάλη σεισμικότητα ☐

γ) Τα ηφαιστειογενή εδάφη είναι άγονα ☐

δ) Η ηφαιστειακή τέφρα είναι η στάχτη που εκχέεται κατά την έκρηξη ενός ηφαιστείου ☐

ε) Ένας δυνατός σεισμός μπορεί να προκαλέσει σημαντικές αλλαγές στο γήινο ανάγλυφο ☐

2. **Θα έχεις ακούσει από τα μέσα ενημέρωσης τη φράση «ο Εγκέλαδος ξαναχτύπησε», εννοώντας ότι έγινε πάλι σεισμός. Γιατί ονομάζουν το σεισμό «Εγκέλαδο»; Ψάξε στην εγκυκλοπαίδειά σου ή σε άλλη πηγή που διαθέτεις και φέρε πληροφορίες γι' αυτόν.**

....

....

....

....

3. **Σε συνεργασία με ένα συμμαθητή σου ή μια συμμαθήτριά σου, κατασκεύασε έναν πίνακα με κανόνες αντισεισμικής προστασίας για το σπίτι. Γράψε στο πλαίσιο τους κανόνες που θα ορίσεις.**

Πριν το σεισμό	Κατά τη διάρκεια του σεισμού	Μετά το σεισμό
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....

Οι φυσικές καταστροφές στο χώρο της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Ποιες είναι οι καταστροφές που οφείλονται σε ανθρωπογενείς αιτίες; Ανάφερε μερικά παραδείγματα

....

....

....

β) Τι είναι η αυτανάφλεξη; Μπορείς να αναφέρεις ένα παράδειγμα αυτανάφλεξης στο δάσος;

....

....

....

γ) Ποια πρέπει να είναι η συμπεριφορά σου απέναντι σε μια οικογένεια, της οποίας το σπίτι έχει καταστραφεί από πλημμύρα;

....

....

....

2. Αντιστοίχισε φυσικά και ανθρωπογενή αίτια για τις παρακάτω καταστροφές:

Φυσικά αίτια

Ανθρωπογενή αίτια

- Πλημμύρα σε περιοχή με άναρχη (αυθαίρετη) δόμηση
- Πλημμύρα σε περιοχή κοντά σε ποτάμι, του οποίου η κοίτη «κτίστηκε»
- Πυρκαγιά στο δάσος από υψηλή θερμοκρασία και γερασμένη βλάστηση
- Πυρκαγιά στο δάσος από ανάφλεξη εξαιτίας γυαλιού
- Καταστροφή της σοδειάς από πυκνό χαλάζι

3. Διάβασε το παρακάτω κείμενο. Υπάρχουν μέσα σ' αυτό τρία σημεία, όπου φαίνεται η ευθύνη του ανθρώπου για την καταστροφή και την απώλεια. Υπογράμμισε αυτά τα σημεία και σχολίασέ τα.

Μια Κορυδαλλιώτισσα θυμάται:

Το Νοέμβριο του 1977 μία πολύ δυνατή βροχή που κράτησε αρκετές ώρες, σκόρπισε τον πανικό στην περιοχή του Πειραιά. Στη λεωφόρο Γ. Λαμπράκη στον Κορυδαλλό, όπου οι υπόνομοι ήταν βουλωμένοι, τα νερά ανέβηκαν κι έπνιξαν κυριολεκτικά τα αυτοκίνητα. Από το βουνό Αιγάλεω, γυμνό από δέντρα (στην αρχαιότητα ήταν καταπράσινο), κατέβαιναν με ορμή όχι μόνο νερά αλλά και χώματα. Τόσο χώμα πού βρέθηκε, ώστε να σχηματίσει τύμβο στη λεωφόρο, κάτω από τον οποίο θάφτηκαν αυτοκίνητα; Το νερό παρέσυρε παρκαρισμένα οχήματα και οι κάτοχοί τους τα βρήκαν το επόμενο πρωί «κολλημένα» σε τοίχους, τρακαρισμένα μεταξύ τους, κατεστραμμένα ολοσχερώς. Υπόγεια πλημμύρισαν, ισόγεια σπίτια γέμισαν νερά, περιουσίες χάθηκαν. Το χειρότερο, όμως, ήταν ότι το νερό παρέσυρε κι ένα κορίτσι 12 χρονών, εκεί στη γειτονιά μας - στο σπίτι του κοντά - κι ενώ οι περισσότεροι κλαίγαν για τις περιουσίες τους, μια μάνα έκλαιγε για το αδικοχαμένο της παιδί...

Μ. Ταστσόγλου

8ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Γιατί τα προσχωσιγενή εδάφη είναι κατάλληλα για καλλιέργειες;

....

....

....

β) Τι είναι η αιολική διάβρωση;

....

....

....

γ) Γιατί τα ηφαιστειογενή εδάφη είναι γόνιμα;

....

....

....

δ) Αναφέρετε μερικές ανθρώπινες ενέργειες που γίνονται αιτία να προκληθεί διάβρωση του εδάφους.

....

....

....

2. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με μερικές από τις ενέργειες που μπορούμε να κάνουμε για να αποφύγουμε: α) τις πυρκαγιές στα δάση και β) τον πανικό στο σχολείο κατά την ώρα του σεισμού.

Ενέργειες για να αποφύγουμε την πυρκαγιά στο δάσος	Ενέργειες για να αποφύγουμε τον πανικό την ώρα του σεισμού
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

Καλή Επιτυχία!

Οι Έλληνες: Ένας λαός με μεγάλη και συνεχή ιστορία

Δραστηριότητες

1. Θυμηθείτε από την Ιστορία της Δ΄ τάξης τις αποικίες που ίδρυσαν οι αρχαίοι μας πρόγονοι. Ποιες ήταν αυτές και σε ποια παράλια είχαν εξαπλωθεί;

....

....

....

2. Ποια ήταν η σημασία της ίδρυσης των παραπάνω ελληνικών αποικιών σε σχέση με την οικονομία και τον πολιτισμό της αρχαίας Ελλάδας;

....

....

....

3. Μελετήστε το παρακάτω ποίημα και βρείτε στοιχεία που φανερώνουν την ένδοξη ιστορία της πατρίδας μας.

Ελλάδα, που τα πόδια σου
σκύβουν και τα φιλούνε
άγγελοι του Παράδεισου
και κόρες τ' ουρανού,
Ελλάδα μου, στ' ορκίζομαι
την ακριβή τιμή σου
θα την υπερασπίζομαι
με σώμα και με νου.

Ποτέ μου δεν θα ανεχτώ
κανείς να σε προσβάλει,
να σ' αναγκάσει κάποτε
να σκύψεις το κεφάλι.
Περήφανη θε να σε κοιτώ,
να στέκεις αντρειωμένη,
Ελλάδα μου πανέμορφη,
πατρίδα τιμημένη.

Μ. Ταστσόγλου

....

....

....

4. Το Ευαγγέλιο και ολόκληρη η Καινή Διαθήκη γράφτηκαν στην ελληνική γλώσσα. Μπορείτε να εξηγήσετε γιατί;

....

....

....

Ο πληθυσμός της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Παρατήρησε στον παρακάτω χάρτη την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας κατά τα τελευταία χρόνια. Γνωρίζεις ότι σήμερα ο αριθμός των γεννήσεων είναι μικρότερος από τον αριθμό των θανάτων. Σκέψου και απάντησε γιατί ο πληθυσμός της χώρας μας έχει αυξηθεί.**

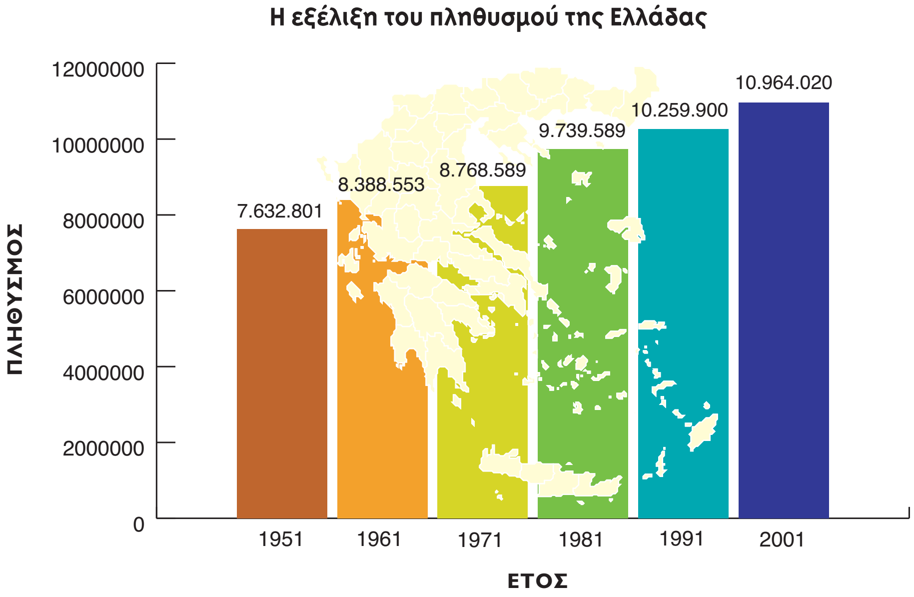

Εικόνα 29.1: Η εξέλιξη του πληθυσμού στη χώρα μας

2. **Αντιστοίχισε κάθε λέξη με τη σωστή φράση:**

Μετανάστευση ●	● Στατιστική εργασία για τον πληθυσμό μιας χώρας
Απογραφή ●	● Επιστροφή των μεταναστών στην πατρίδα
Αλλοδαποί ●	● Μετακίνηση ατόμων για εγκατάσταση σε άλλη χώρα
Παλιννόστηση ●	● Άτομα ξένης εθνικότητας

3. **Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:**

Η Εθνική ____________________ Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.) κάθε ____________________ χρόνια πραγματοποιεί ____________________ των κατοίκων της χώρας μας. Δηλαδή κάνει μια στατιστική ____________________ , για να μετρήσει τον ____________________ και να εξακριβώσει τα δημογραφικά, ____________________ και κοινωνικά χαρακτηριστικά των κατοίκων της Ελλάδας. ____________________ της Ε.Σ.Υ.Ε. και άτομα που έχει ορίσει ____________________ όλα τα σπίτια της πατρίδας μας και ____________________ όλους τους κατοίκους κάθε ____________________ και κάθε ____________________. Σύμφωνα με την τελευταία ____________________ του 2001 ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι ____________________ κάτοικοι.

Η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι συγκεντρωμένος σε περιοχές με ευνοϊκό κλίμα ☐

β) Οι οικονομικά ανεπτυγμένες περιοχές δεν προσελκύουν πολλούς ανθρώπους, επειδή παρουσιάζουν πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα ☐

γ) Τα δίκτυα συγκοινωνιών και μεταφορών επηρεάζουν την κατανομή των ανθρώπων στις πόλεις ☐

δ) Η κατανομή του πληθυσμού σε μια περιοχή εξαρτάται αποκλειστικά και μόνον από οικονομικούς παράγοντες ☐

ε) Η Θεσσαλία είναι μια περιοχή με μικρή κατανομή πληθυσμού ☐

2. **Μπορείς να εξηγήσεις γιατί το συγκοινωνιακό δίκτυο επιδρά στη διαμόρφωση της κατανομής του πληθυσμού;**

....

....

....

....

....

3. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΚΑΤΑΝΟΜΗ»:**

Κ _ _ _ _ _	Παρέχει στους πολίτες του τις υπηρεσίες που χρειάζονται
Α _ _ _ _ _	Έχει τους περισσότερους κατοίκους από κάθε άλλη περιοχή
Τ _ _ _ _ _ _	Ένας από τους φυσικούς παράγοντες που επηρεάζουν την κατανομή του πληθυσμού (με άρθρο)
Α _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Την προωθεί η Πολιτεία για την καλύτερη διοίκηση της περιφέρειας
Ν _ _ _ _	Του Ιονίου έχουν μικρότερη κατανομή σε σύγκριση με του Αιγαίου
Ο _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Παράγοντες που επηρεάζουν την κατανομή του πληθυσμού
Μ _ _ _ _ _ _ _ _	Το δίκτυο αυτό αναπτύσσεται σε περιοχές με ευνοϊκές φυσικές συνθήκες
Η _ _ _ _ _	Σε τέτοια περιοχή μπορούν να αναπτυχθούν βιομηχανικές μονάδες (αντίστροφα)

Τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιοι ήταν οι λόγοι που ανάγκασαν τους Έλληνες να αφήσουν τους τόπους τους και να αναζητήσουν καλύτερη ζωή στα ελληνικά και ξένα αστικά κέντρα; (Αφού αναφέρεις τους λόγους, δώσε και μερικά σχετικά παραδείγματα).

....

....

....

....

....

2. Γίνε για λίγο ένας ειδικός της Στατιστικής Υπηρεσίας και προσπάθησε να καταγράψεις την αύξηση ή τη μείωση του πληθυσμού του τόπου όπου κατοικείς τα τελευταία 30 χρόνια. Μπορείς να βοηθηθείς από τα γραφεία των τοπικών αρχών. Αφού τελειώσεις την έρευνά σου, κάνε τις παρατηρήσεις σου σχετικά με τις αιτίες που οδήγησαν στην αύξηση ή στη μείωση των κατοίκων της περιοχής.

Χρονολογία (Έτος απογραφής)	Κάτοικοι	Μεταβολή πληθυσμού (Αύξηση ή μείωση)
1981	____________	____________
1991	____________	____________
2001	____________	____________

Παρατηρήσεις

....

....

....

....

....

3. Στον τόπο όπου κατοικείς (οπουδήποτε στην Ελλάδα) σίγουρα θα ζεις ευχάριστα, αλλά θα έχεις και μερικά παράπονα. Ποια είναι τα παράπονά σου;

....

....

....

....

....

Οι πόλεις της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Ποια είναι τα μνημεία των φωτογραφιών; Γράψε σε ποια πόλη ανήκει καθένα από τα μνημεία αυτά.**

Εικόνα 32.1

Εικόνα 32.2

Εικόνα 32.3

....

....

....

....

....

....

....

2. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΣ»:**

Α _ _ _ _	Στην πόλη αυτή είναι συγκεντρωμένη η εξουσία της χώρας
Κ _ _ _ _	Σ' αυτό το νησί βρίσκονται τα Σφακιά
Ρ _	Το έχει και η Βεργίνα και το Ηράκλειο
Ο _ _ _ _ _ _	Εκεί γίνονταν οι … Αγώνες, που ξανάρχισαν το 1896
Κ _ _ _ _ _ _	Είναι γνωστή για το Ποντικονήσι της
Ο _ _ _ _ _	Η Τρίπολη είναι πόλη …
Ρ _ _ _ _	Μεγάλο νησί στα Δωδεκάνησα
Ι _ _ _ _ _ _ _	Οι Μυκήνες είναι σπουδαία και … πόλη
Ν _ _ _	Στους Δελφούς βρίσκεται ο … του Απόλλωνα
Θ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Είναι η δεύτερη σε πληθυσμό πόλη της Ελλάδας
Ο _ _ _ _ _ _ _	Ήταν το δεσποτάτο του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου (με άρθρο)
Σ _ _ _ _ _	«Η ταν ή επί τας». Φράση που μας θυμίζει αυτή την πόλη

Το ανθρωπογενές περιβάλλον της Ελλάδας

9ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:**

α) Σε τι βοήθησε τους Έλληνες η γεωγραφική θέση της χώρας μας;

....

....

....

β) Τι εννοούμε, όταν λέμε «γραπτά μνημεία»;

....

....

....

γ) Ποιοι παράγοντες διαμορφώνουν την κατανομή του πληθυσμού στη χώρα μας;

....

....

....

2. **Στο λεξιλόγιό μας υπάρχουν πολλές λέξεις τουρκικές, όπως π.χ. μπακάλης (bakkal = παντοπώλης), μουσαφίρης (misâfir = επισκέπτης) και ιταλικές, όπως π.χ. ντομάτα (tomata), σίγουρος (sicuro = βέβαιος) κ.ά.. Επίσης η μαγειρική μας έχει στοιχεία δανεισμένα από άλλους λαούς. Είναι καλό αυτό για τον πολιτισμό ενός τόπου; Γράψτε την άποψή σας και δικαιολογήστε την.**

....

....

....

....

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις της παρένθεσης:**
(νομούς, γεωμορφολογικά, συμβούλιο, κράτος, δήμος, αντιμετώπιση, κοινότητα, πρόεδρος, περιοχής).

Τα διαφορετικά ______________________ χαρακτηριστικά μιας περιοχής καθορίζουν τον τρόπο ζωής των κατοίκων της περιοχής αυτής. Για την ______________________ των τοπικών προβλημάτων το ______________________ δημιούργησε τις κοινότητες και τους δήμους. Η κάθε ______________________ περιλαμβάνει τους κατοίκους ενός οικισμού. Ο κάθε ______________________ συνήθως αποτελείται από πολλές κοινότητες. Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο, ______________________ του οποίου είναι ο εκλεγμένος δήμαρχος. Οι δήμοι μιας μεγάλης ______________________ πολλές φορές αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα. Το κράτος για την καλύτερη αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων έχει σχεδιάσει τους ______________________, οι οποίοι διοικούνται από το νομαρχιακό ______________________ και το νομάρχη.

2. **Ώρα για δημοτικές εκλογές στην τάξη! Αφού έχετε εκλέξει το Δήμαρχο, τον Αντιδήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο, οι υπόλοιποι «δημότες» θέστε ένα ζήτημα που σας απασχολεί και προσπαθήστε να βρείτε τη λύση εκείνη η οποία θα ικανοποιήσει όλους. Στις γραμμές που ακολουθούν να αναφέρετε το θέμα που σας προβληματίζει.**

....

....

....

....

....

3. **Παρακάτω δίνονται ορισμένες αρμοδιότητες. Ξεχώρισέ τες σε αρμοδιότητες Δημάρχου και Νομάρχη. Γράψε αντίστοιχα Δ και Ν στα κουτάκια.**

- Ανέγερση ιστορικού μνημείου στη Νομαρχία Πειραιά ☐
- Δενδροφύτευση των πεζοδρομίων του δήμου Λαμίας ☐
- Ανάπλαση όλων των πλατειών του δήμου Κορυδαλλού ☐
- Επισκευή δρόμου Σπάρτης-Μονεμβασιάς ☐
- Εγκατάσταση φωτεινών σηματοδοτών στους δρόμους του δήμου Ηγουμενίτσας ☐
- Κατασκευή χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων στο δήμο Βέροιας ☐
- Ανέγερση νέων ξενοδοχειακών μονάδων στο νομό Χαλκιδικής ☐
- Ανακαίνιση του Πνευματικού Κέντρου Ναυπλίου ☐

Τα γεωγραφικά διαμερίσματα και οι περιφέρειες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;
Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα είναι περιοχή με δική του διοικητική οργάνωση ☐

β) Τα διαμερίσματα και οι περιφέρειες της χώρας μας δεν ταυτίζονται πάντα γεωγραφικά ☐

γ) Η Αττική ανήκει διοικητικά στη Στερεά Ελλάδα ☐

δ) Ο Περιφερειάρχης είναι εκπρόσωπος της Κυβέρνησης και σε συνεργασία μαζί της συντονίζει τα μεγάλα έργα που γίνονται στην περιφέρειά του ☐

ε) Κάθε περιφέρεια παρουσιάζει τα δικά της ιστορικά στοιχεία ☐

2. Έχεις συζητήσει με τους συμμαθητές σου για την ανάγκη να αποτελέσει η Αττική μια ξεχωριστή περιφέρεια. Γράψε μερικούς από τους λόγους που ανάγκασαν την Πολιτεία να προχωρήσει στην ενέργεια αυτή.

....

....

....

3. Παρατήρησε το χάρτη των περιφερειών. Μία μεγάλη περιοχή του γεωγραφικού διαμερίσματος της Στερεάς Ελλάδας και μία άλλη, επίσης μεγάλη περιοχή του διαμερίσματος της Πελοποννήσου, αποτελούν μία περιφέρεια. Με τη βοήθεια του γεωμορφολογικού χάρτη μελέτησε γεωμορφολογικά στοιχεία, κλίμα κ.λπ. της συγκεκριμένης περιοχής. Μπορείς να ερευνήσεις το λόγο, για τον οποίο αποτέλεσαν αυτά τα τμήματα μία περιφέρεια;

Εικόνα 34.1: Γεωγραφικά Διαμερίσματα της Ελλάδας

Εικόνα 34.2 : Περιφέρειες της Ελλάδας

....

....

....

....

Κεφάλαιο 35ο

Οι νομοί της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Πού ανήκουν γεωγραφικά και διοικητικά οι παρακάτω νομοί; Κάνε την αντιστοίχιση.**

Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Νομός	Περιφέρεια
Ήπειρος	Αχαΐας	Κρήτη
Θεσσαλία	Ιωαννίνων	Θεσσαλία
Θράκη	Καβάλας	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
Κρήτη	Σάμου	Δυτική Μακεδονία
Μακεδονία	Δωδεκανήσου	Βόρειο Αιγαίο
Νησιά Αιγαίου Πελάγους	Κυκλάδων	Νότιο Αιγαίο
Πελοπόννησος	Δράμας	Ήπειρος
Στερεά Ελλάδα – Εύβοια	Ευρυτανίας	Πελοπόννησος
	Λασιθίου	Δυτική Ελλάδα
	Ηλείας	Στερεά Ελλάδα
	Βοιωτίας	
	Καστοριάς	
	Ροδόπης	

2. **Σε ποια πόλη κατοικείς; Σε ποιο νομό ανήκει η πόλη αυτή; Ζωγράφισέ τον στο πλαίσιο και γράψε μερικές πόλεις που θα ήθελες να επισκεφτείς. Γιατί διάλεξες τις πόλεις αυτές;**

....

....

....

....

10ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να κάνετε την αντιστοίχιση:

Αντιμετώπιση τοπικών προβλημάτων ●	● Φορείς διοίκησης
Κοινότητες, δήμοι, νομοί, περιφέρειες ●	● Προγράμματα δημοσίων έργων νομού
Γεωμορφολογικές ιδιαιτερότητες περιοχών ●	● Διοικητική διαίρεση της χώρας
Νομαρχιακό συμβούλιο ●	● Διαίρεση χώρας σε περιφέρειες

2. Παρατηρώντας τον πολιτικό χάρτη της Ελλάδας να γράψετε όσα διαμερίσματα της πατρίδας μας θυμάστε. Να επισημάνετε το νομό και την πόλη, όπου κατοικείτε. Ποιος νομός και ποια πόλη είναι;

....

....

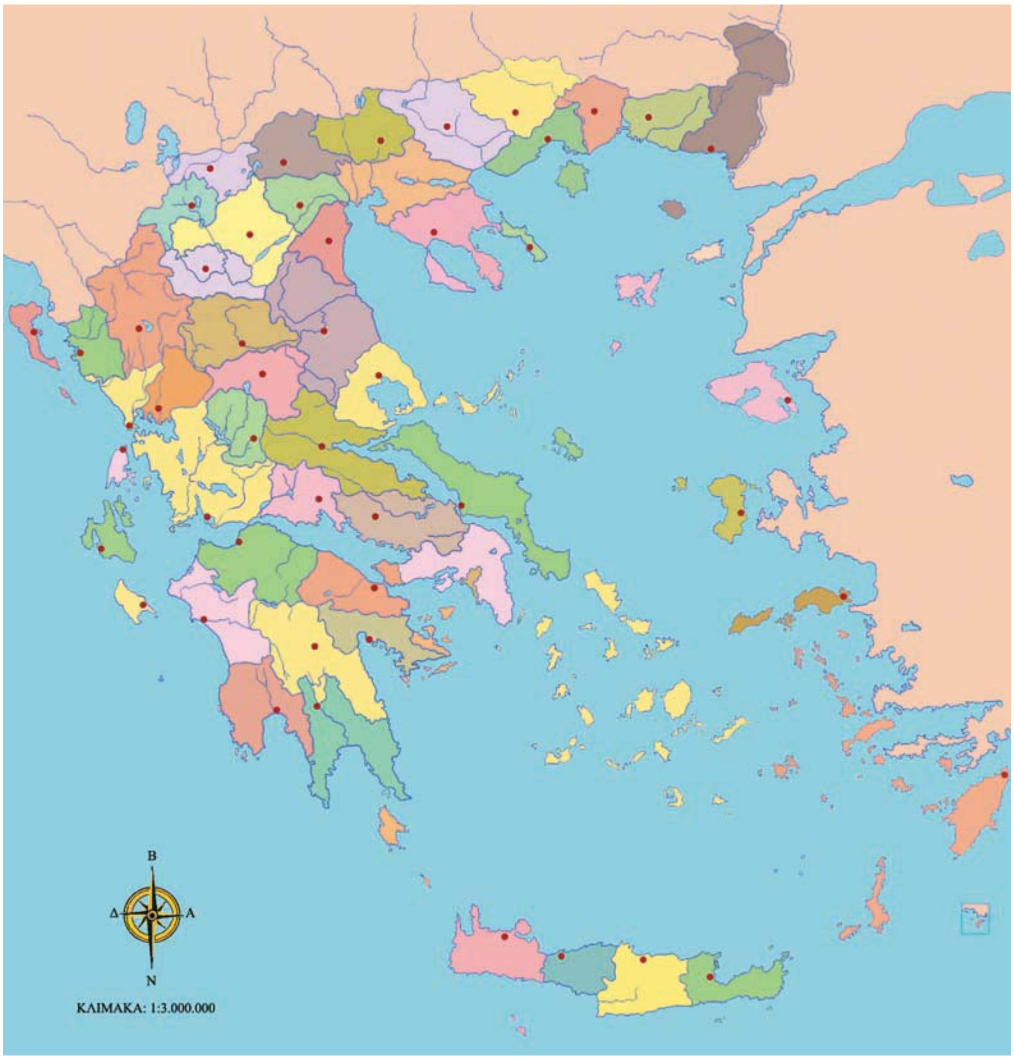

10ο Φύλλο αξιολόγησης: Πολιτικός χάρτης της Ελλάδας

Καλή Επιτυχία!

Κεφάλαιο 36ο

Η αγροτική παραγωγή στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. **Μελέτησε το χάρτη παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας και γράψε σε ποιες περιοχές ευδοκιμούν τα λαχανικά. Μπορείς να πεις γιατί αναπτύσσονται σ' αυτές τις περιοχές;**

Εικόνα 36.1: Χάρτης παραγωγής προϊόντων

....

....

2. **Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:**

α) Από ποιους παράγοντες εξαρτάται η αγροτική παραγωγή μιας χώρας;

. . . .

. . . .

. . . .

β) Ποια είναι τα σπουδαιότερα αγροτικά προϊόντα της πατρίδας μας;

. . . .

. . . .

. . . .

γ) Ποια είναι τα προβλήματα που συναντούν οι αγρότες-παραγωγοί της χώρας μας;

. . . .

. . . .

. . . .

3. **Αντιστοίχισε ενέργειες με αποτελέσματα:**

Χρήση φυτοφαρμάκων ●	● Αύξηση της παραγωγής
Χρήση σύγχρονων μηχανημάτων ●	● Στήριξη της οικονομίας
Εξαγωγή αγροτικών προϊόντων ●	● Αύξηση της τιμής των προϊόντων

Η κτηνοτροφική παραγωγή και η αλιεία στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. **Μελέτησε την παρακάτω παράγραφο και γράψε ποια θετικά και αρνητικά στοιχεία παρουσιάζει η σταβλισμένη κτηνοτροφία.**

«Στη σταβλισμένη κτηνοτροφία οι παραγωγοί πολλές φορές δίνουν στα ζώα ορμόνες, βιταμίνες και φάρμακα με σκοπό την επιτάχυνση της ανάπτυξή τους»

Θετικά στοιχεία:

....

....

....

Αρνητικά στοιχεία:

....

....

....

2. **Διάβασε το παρακάτω ποίημα και προσπάθησε να εξηγήσεις τις επιθυμίες του παιδιού και την απάντηση που δίνει η μέλισσα:**

(Παιδί) *Πες, μέλισσά μου, να μου ζήσεις,*
και τίποτ' άλλο θα χαρίσεις;

(Μέλισσα) *Φαρμακερό κρατώ κεντρί,*
να το κεντρώνω και μια στάλα,
σ' τον κόσμο δω να μη θαρρεί
και όλα πως είναι μέλι γάλα.

«Τραγουδάκια για παιδιά»
Αλέξανδρος Πάλλης

....

....

....

....

3. **Κάνε την αντιστοίχιση:**

Ορεινές περιοχές	Ανάπτυξη αλιείας
Σταβλισμένη κτηνοτροφία	Μονάδα παραγωγής ψαριών
Μεγάλη ακτογραμμή και νησιά	Τροφές με ορμόνες και φάρμακα
Ιχθυοκαλλιέργεια	Εκτροφή αιγοπροβάτων

Ο δασικός και ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. **Χαρακτήρισε την έννοια των παρακάτω προτάσεων θετική ή αρνητική βάζοντας Θ ή Α αντίστοιχα:**

α) Το δάσος αυξάνει το οξυγόνο της ατμόσφαιρας με τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης. ______

β) Οι αγρότες χρησιμοποιούσαν τις δασικές εκτάσεις για τη βοσκή των ζώων τους. ______

γ) Το υπέδαφος του Παρνασσού είναι πλούσιο σε κοιτάσματα βωξίτη. ______

δ) Το δάσος εμποδίζει τη διάβρωση του εδάφους. ______

ε) Η χλωρίδα και επομένως και η πανίδα αφανίζονται από μια πυρκαγιά στο δάσος. ______

2. **Αφού έχεις συζητήσει με τους συμμαθητές σου τα οφέλη που μας προσφέρει το δάσος, προσπάθησε να αναλύσεις καθένα όφελος στη ζωή του ανθρώπου.**

Δάσος

- ✔ Διατήρηση βιοποικιλότητας
- ✔ Απελευθέρωση οξυγόνου στην ατμόσφαιρα
- ✔ Μείωση διάβρωσης του εδάφους
- ✔ Ξυλεία
- ✔ Αναψυχή

....

....

....

....

....

....

....

....

3. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΔΑΣΟΣ»:**

Δ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Η ... της βιοποικιλότητας είναι μία από τις ωφέλειες του δάσους
Α _ _ _ _ _ _ _	Κι εκεί υπάρχουν κοιτάσματα λιγνίτη
Σ _ _ _ _ _ _ _	Είναι ορυκτό του υπεδάφους της χώρας μας (αντίστρ.)
Ο _ _ _ _ _ _	Είναι ο χρυσός, ο σίδηρος και ο χαλκός
Σ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Τα δάση ... (ρήμα) στην οικονομία της χώρας μας

Η βιομηχανική παραγωγή στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η βιομηχανική ανάπτυξη μιας χώρας δεν εξαρτάται από την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές, όπου θα πωληθούν τα προϊόντα της ☐

β) Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγει η Ελλάδα προέρχεται από την καύση του λιγνίτη και τις υδατοπτώσεις ☐

γ) Η χώρα μας κάνει εξαγωγή μεγάλων ποσοτήτων φυσικού αερίου ☐

δ) Η ανάπτυξη των βιομηχανιών κοντά σε αστικά κέντρα επιβαρύνει το περιβάλλον προκαλώντας σοβαρά προβλήματα ρύπανσης ☐

ε) Οι πρώτες ύλες είναι τα προϊόντα που παράγουν οι βιομηχανίες ☐

2. **Διάβασε το παρακάτω λογοτεχνικό κείμενο και προσπάθησε να επισημάνεις και να εξηγήσεις τις αντιθέσεις των δύο παραγράφων. Οι αντιθέσεις ξεκινούν με το ίδιο υπογραμμισμένο ρήμα (π.χ «είδαμε κτίσματα – είδαμε τον ήλιο).**

«Σταθήκαμε στην πόλη και είδαμε κτίσματα και κατασκευές από παντός είδους υλικά, μυρίσαμε την αποπνικτική οσμή των σωθικών της, ακούσαμε τα βογκητά του μηχανικού οργανισμού της, αγγίξαμε το τραχύ «δέρμα» της και γευτήκαμε τις σοκολατένιες λιχουδιές που μας πρόσφερε, για να μείνουμε κοντά της. Κι όλα αυτά στα πρώτα βήματα της ζωής μας. Εμείς, όμως, δεν μείναμε εκεί και συνεχίσαμε.

Βγήκαμε έξω στη Φύση. Είδαμε τον ήλιο να λάμπει ψηλά στον καταγάλανο ουρανό κι ύστερα να κρύβεται παιχνιδίζοντας και χαμογελώντας πίσω από τη ράχη του βουνού, που στεκόταν περήφανο διαφεντεύοντας ό,τι απλωνότανε μπροστά του. Μυρίσαμε την πρασινάδα των δέντρων και το υγρό από την πρωινή δροσιά χώμα της γόνιμης γης και ακούσαμε το τραγούδι του ανέμου, που συνόδευε τις μελωδίες των πουλιών. Αγγίξαμε τα πέταλα των λουλουδιών και τα φύλλα των κλάδων νιώθοντας την απαλότητα του κορμού της Φύσης. Γευτήκαμε τους καρπούς της αλήθειας, της αθωότητας και της ακακίας».

Θεατρικό: ***«Πάμε εκεί που αγαπάμε»****, Μ. Ταστσόγλου*

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

3. Ανέβα την πυραμίδα βρίσκοντας τις λέξεις που κρύβουν τα πλακάκια της (ξεκινώντας από κάτω):

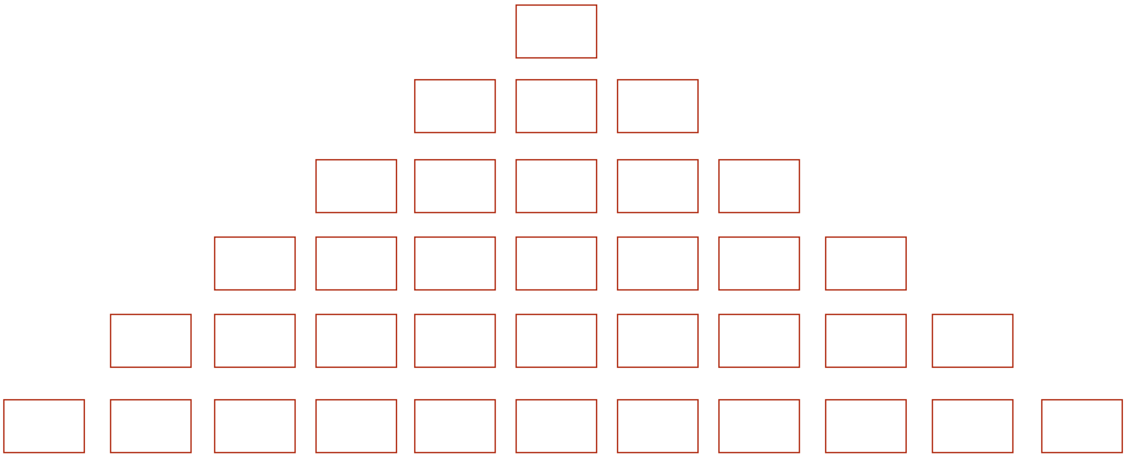

Υπάρχει και τέτοια μονάδα

Είναι κι αυτά βιομηχανίες σε παραθαλάσσιες περιοχές

Χρειάζεται αυτή του κράτους για την προώθηση των παραγόμενων προϊόντων

Τέτοια ύλη είναι και τα ορυκτά

Έχει και αυτή ποιότητα

Το πρώτο γράμμα της παραγωγής που εξετάζουμε

11ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Εντοπίστε στο χάρτη τον τόπο όπου κατοικείτε. Σύμφωνα με το υψόμετρο και τις κλιματικές συνθήκες που επικρατούν δικαιολογήστε την αγροτική ή κτηνοτροφική παραγωγή της περιοχής σας. Αν ζείτε σε νησί ή παραλιακό μέρος, καταγράψτε τα αλιεύματα.**

....

....

....

....

....

....

....

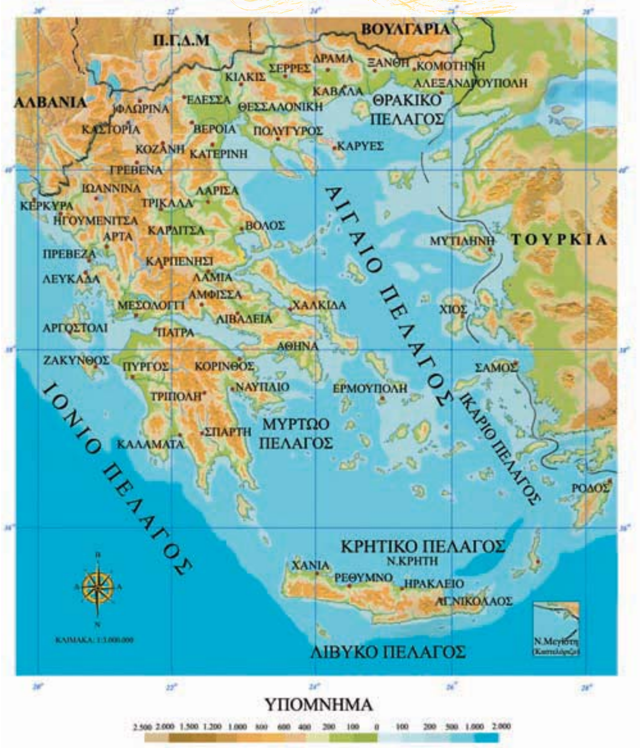

11ο Φύλλο αξιολόγησης: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

2. **Ποια ορυκτά βρίσκονται σε μεγάλες ποσότητες στο υπέδαφος της χώρας μας; Ποιο από τα ορυκτά αυτά σχετίζεται με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας;**

....

....

....

....

....

3. **Απαντήστε στις ερωτήσεις:**

α) Ποια είναι η συμβολή των σύγχρονων αγροτικών μηχανημάτων στην παραγωγή;

. . . .

. . . .

. . . .

β) Τι έχει δημιουργήσει το κράτος, για να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα των αγροτών;

. . . .

. . . .

. . . .

Καλή Επιτυχία!

Οι υπηρεσίες στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Οι ______________________ της χώρας μας ανήκουν στο ______________________ και στον ιδιωτικό τομέα. Οι τομείς αυτοί πρέπει να ______________________ αρμονικά, ώστε ο ______________________ να απολαμβάνει τις καλύτερες υπηρεσίες τη στιγμή που τις χρειάζεται. Αυτό σημαίνει καλή ______________________ ζωής. Επίσης δηλώνει ότι το ______________________ σέβεται τους πολίτες του και θεσπίζει ______________________ για την ομαλή ______________________ των υπηρεσιών και την άριστη ______________________ των πολιτών. Οι ελληνικές ______________________ μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες ______________________: τις υπηρεσίες, οι οποίες σχετίζονται με τη ______________________ και εμπορία των ______________________ και τις υπηρεσίες, οι οποίες έχουν σχέση με τα θέματα της ______________________ των πολιτών.

2. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) και ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Ε.) ανήκουν στους Οργανισμούς Κοινής Ωφέλειας. Γράψε και άλλους οργανισμούς αυτής της κατηγορίας που γνωρίζεις και ανάφερε σε τι μας εξυπηρετεί ο καθένας. (Οι Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας καταγράφονται στον τηλεφωνικό κατάλογο του Ο.Τ.Ε., τόμο Ρ-Ω, στις ροζ σελίδες).

....

....

....

....

....

3. Έχεις ομαδοποιήσει με τους συμμαθητές σου προφορικά στην τάξη τις Υπηρεσίες σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Κάνε την ομαδοποίηση τώρα γραπτά και προσπάθησε να αναφέρεις ποιες Υπηρεσίες αφορούν και σε πρόσωπα και σε προϊόντα.

Θέματα καθημερινότητας πολιτών

....

....

....

....

....

....

....

....

Διακίνηση και εμπορία προϊόντων

....

....

....

....

Πρόσωπα και προϊόντα

....

....

....

Οι συγκοινωνίες στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. **Ξεκίνησε ένα ταξίδι από την Ιεράπετρα του νομού Λασιθίου ως τα Ιωάννινα. Σημείωσε στο χάρτη την πορεία που θα ακολουθήσεις και τα συγκοινωνιακά μέσα που θα χρησιμοποιήσεις. Γιατί επέλεξες τα μέσα αυτά; (Μπορείς να βοηθηθείς από κάποιον μεγαλύτερο).**

....

....

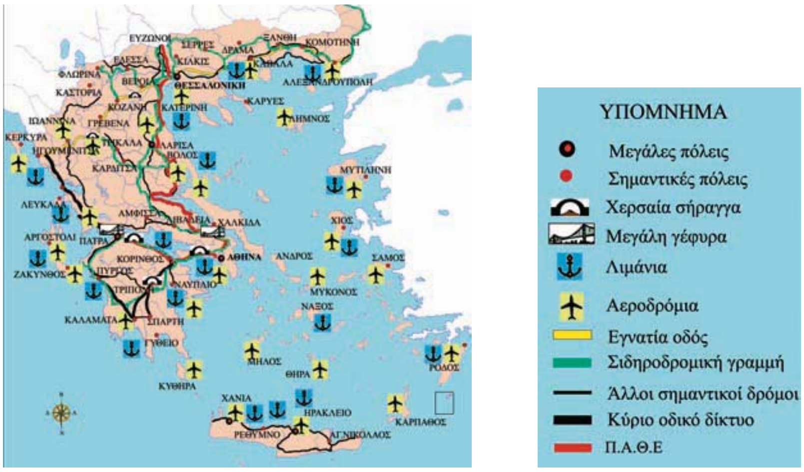

2. **Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:**

α) Γιατί δεν έχει αναπτυχθεί το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας μας όπως το οδικό;

....

....

....

β) Ποιοι ήταν οι λόγοι, χάρη στους οποίους αναπτύχθηκε η ακτοπλοΐα στη χώρα μας;

....

....

....

γ) Ποιες άλλες χώρες διευκολύνει το ελληνικό συγκοινωνιακό δίκτυο;

....

....

....

3. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΠΛΟΙΟ»:**

Π _ _ _ _	Πόλη του οδικού άξονα Π.Α.Θ.Ε.
Λ _ _ _ _ _	Ο Πειραιάς είναι το μεγαλύτερο της Ελλάδας
Ο _ _ _ _	Ανεπτυγμένο δίκτυο της πατρίδας μας
Ι _ _ _ _ _ _ _	Και από αυτή την πόλη περνά η Εγνατία Οδός
Ο _ _	Περιοχή του νομού Αχαΐας, απ' όπου ξεκινά η μεγαλύτερη έως σήμερα γέφυρα της Ευρώπης (αντίστροφα)

Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δραστηριότητες

1. Προβληματίσου και απάντησε:

Γιατί η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ). μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση; Ποια είναι πλέον τα οφέλη των κρατών-μελών της;

....

....

2. Αντιστοίχισε κράτος και χρονολογία ένταξης. (Μπορείς, αν θέλεις, να συμβουλευτείς το βιβλίο σου).

Ιρλανδία	2004
Ελλάδα	1957
Βέλγιο	1973
Κύπρος	
Γαλλία	1979

3. Διάβασε το παρακάτω απόσπασμα θεατρικού έργου και σχολίασε τη δυνατότητα συμβίωσης και τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας κάθε λαού της Ευρώπης.

Η Ευρώπη κοινή πατρίδα

Παρίσι

Σχολή Καλών Τεχνών **Πανεπιστήμιο Σορβόνης**

(Ο Φριτς και η Αναστασία είναι δύο νέοι που μόλις τελείωσαν τις σπουδές τους και σχεδιάζουν το μέλλον τους).

- Φριτς, αγαπημένε μου, το πήρα το πτυχίο!
- Αναστασία μου γλυκιά, γιορτάζουμε κι οι δύο!
Πήρα κι εγώ το δίπλωμα και να, θα παντρευτούμε,
θα ζήσουμε αρμονικά, όλα θα τα χαρούμε!
- Και που θα μείνουμε, ακριβό κι αγαπημένο ταίρι;
Στο Μόναχο, στην Κόρινθο, Αθήνα ή στο Σβέριν;*
- Αναστασία μου καλή, η Ευρώπη είν' η πατρίδα.
Όπου και αν θα μείνουμε, για μας καλά θα είναι.
- Μα δεν θα πάψω εγώ ποτέ να είμαι Ελληνίδα.
- Ούτε κι εγώ, ο Γερμανός, θα πάψω ν' αγαπάω
την πειθαρχία, υπομονή, την εργασία πάντα,
οικονομία, δύναμη, τη χώρα που μ' εγέννα.

- Κατάγομαι από την Αθηνά, την όμορφη Αφροδίτη.
Με δίδαξαν ο Περικλής, ο Σόλων, ο Σωκράτης.
Μ' έσωσ' απ' τον αφανισμό ο Μέγας Παλαιολόγος
κι εφύλαξε το δίκιο μου ο γέρο-Κολοκοτρώνης.
Ακόμη κι ένας δικτάτορας, ο Μεταξάς εκείνος,
εβροντοφώναξε γερά ένα μεγάλο «ΟΧΙ»
και είμαι υπερήφανη για τη μικρή μου χώρα
και έχω πια συνείδηση πατρίδας και θρησκείας
και δεν πειράζει αν θα ζω στη Ρώμη, στη Βιέννη...

«Το έπος του παρελθόντος», Μαρία Ταστσόγλου

***Σβέριν**: πόλη ανατολικά του Αμβούργου*

....

....

....

....

Η σημασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δραστηριότητες

1. <u>**Ευρωπαϊκή Ένωση και Παιδεία. Πρόγραμμα Σωκράτης – Comenious.**</u>

«Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, ως Εθνική Αρχή του Προγράμματος Σωκράτης-Comenious, ανακοινώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσφέρει την ευκαιρία σε εκπαιδευτικούς της Σχολικής Εκπαίδευσης να λάβουν μέρος σε επιμορφωτικά σεμινάρια... Τα σεμινάρια θα πραγματοποιηθούν σε χρονικά διαστήματα μεταξύ Οκτωβρίου...»

Τμήμα Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης

(Το πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ – COMENIUS σχετίζεται με δραστηριότητες συνεχούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης).

Αφού έχεις διαβάσει το προηγούμενο κείμενο, απάντησε στις ερωτήσεις:

α) Ποιος είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής; (Θυμήσου από το προηγούμενο μάθημα).

....

....

....

β) Γιατί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οργανώνει κοινά σεμινάρια για τους εκπαιδευτικούς των κρατών-μελών της;

....

....

....

γ) Με την ευκαιρία αυτή γράψε ποιος ήταν ο Σωκράτης και ποιος ο Comenius. (Μία εγκυκλοπαίδεια ή το διαδίκτυο θα σε βοηθήσουν).

....

....

....

2. **Μια καλή ιδέα θα ήταν σε συνεργασία με τη δασκάλα ή το δάσκαλο της τάξης να ξεκινήσετε όλοι μαζί αλληλογραφία με την Πέμπτη τάξη ενός δημοτικού σχολείου μιας χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δεύτερη γλώσσα που διδάσκεστε θα σας βοηθήσει να επικοινωνήσετε με τους ξένους συμμαθητές σας. Τι οφέλη θα είχατε από την αλληλογραφία σας αυτή;**

....

....

....

....

12ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Ένας από τους Οργανισμούς Κοινής Ωφέλειας είναι και ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.). Σκεφτείτε τι χρειάζεται μία σχολική μονάδα και γράψτε ποιος νομίζετε ότι είναι ο ρόλος του Ο.Σ.Κ.**

....

....

....

....

....

....

....

2. **Να αντιστοιχίσετε μία πρόταση του πράσινου πλαισίου με μία πρόταση του κίτρινου πλαισίου.**

1. Οι κάτοικοι ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε. επισκέπτονται ένα άλλο
2. Η Ε.Ε. έφτιαξε κοινό νόμισμα για τα κράτη-μέλη της
3. Η Ε.Ε. προσφέρει επιστημονική, τεχνολογική και οικονομική υποστήριξη στα κράτη-μέλη της
4. Η Ε.Ο.Κ. μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση

α. Αναπτύσσει κοινωνικές και πολιτισμικές σχέσεις ανάμεσα στους λαούς της
β. Παρέχει πλεονεκτήματα στις εμπορικές συναλλαγές και τις κοινωνικές επαφές
γ. Επικοινωνούν και συνεργάζονται αναπτύσσοντας σχέσεις φιλίας
δ. Κατασκευάζονται διάφορα αναπτυξιακά έργα

....

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Κύπρος: το φυσικό περιβάλλον

Δραστηριότητες

1. **Με τη βοήθεια του χάρτη του βιβλίου σου ζωγράφισε κι εσύ στο πλαίσιο που ακολουθεί το γεωμορφολογικό χάρτη της Κύπρου. Σημείωσε και τα ονόματα βουνών, ποταμών, πεδιάδων και άλλων γεωμορφολογικών στοιχείων που θα ζωγραφίσεις.**

2. **«Στείλε» στην Κύπρο ό,τι της ταιριάζει:**

ΚΥΠΡΟΣ

- Νησί της Δυτικής Μεσογείου
- Έντονος οριζόντιος διαμελισμός
- Ηπειρωτικό κλίμα
- Οροσειρά της Ίδης
- Τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου
- Κόλπος της Μόρφου
- Μεγάλες φυσικές λίμνες
- Λίβας (θερμός άνεμος) από την Αφρική
- Οροπέδιο Λασιθίου
- Πεδιάδα Μεσαριάς

3. **Λύσε τον γρίφο και θα μάθεις πώς ονομαζόταν η Κύπρος στα παλιά χρόνια, επειδή στο έδαφός της αναπτύσσονταν πολλά ερπετά εξαιτίας του θερμού κλίματος και των μεγάλων διαστημάτων ανομβρίας.**

_ _ _ _ _ _ _	Το ψηλότερο βουνό της οροσειράς του Τροόδους
_ _ _ _ _ _ _ _	Τα κατασκευάζουν οι Κύπριοι για άρδευση και ύδρευση
_ _ _ _ _ _ _ _ _	Της Κύπρου είναι θερμό και ξηρό (αντίστροφα)
_ _ _ _ _ _ _ _	Είναι και του Πενταδάκτυλου
_ _ _ _ _ _ _	Γι' αυτήν κατασκευάζονται φράγματα και λίμνες
_ _ _ _ _ _ _ _	Ποταμός που διαρρέει το λεκανοπέδιο της Μόρφου
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Στον κόλπο της εκβάλλουν μικροί ποταμοί

Κύπρος: το ανθρωπογενές περιβάλλον

Δραστηριότητες

1. **Διάβασε το παρακάτω κείμενο και βρες τα στοιχεία που ενώνουν την Κύπρο με τη βυζαντινή ιστορία. Γράψε τα συμπεράσματά σου.**

«Όταν γίνονταν οι αλλεπάλληλες πειρατικές επιδρομές των Σαρακηνών στη Κύπρο, οι βυζαντινοί αυτοκράτορες έστελναν ηρωικούς Έλληνες πολεμάρχους από τον Ταύρο της Μικρασίας να προστατέψουν το νησί. Ήταν οι λεγόμενοι Ακρίτες που φύλαγαν τα σύνορα.

Όταν ένας από τους πιο δυνατούς παλικαράδες Σαρακηνούς, ύστερ' από φοβερή μάχη με το Διγενή, βγήκε νικημένος, για να σωθεί από του Ακρίτα τα χέρια, μπήκε σ' ένα πλεούμενο και τράβηξε για την Κύπρο, απ' όπου θα πήγαινε στη Συρία. Ο Διγενής τον πήρε το κατόπι και βγήκε στην Κερύνεια. Κι ότι κόντευε να τον προφτάσει, βλέπει ξαφνικά να ορθώνεται μπροστά του ένα πελώριο βουνό, που δεν ήταν από πέτρα φτιαγμένο, αλλά ήταν τόσο μαλακό σαν το προζύμι. Ο Διγενής θέλησε να το ανεβεί, για ν' αγναντέψει πίσω απ' αυτό τον καταδιωκόμενο εχθρό του. Βάζοντας μεγάλη δύναμη, απλώνει το τεράστιο χέρι του στην κορφή του βουνού, αρπάζεται απ' αυτήν και πηδάει από την Κερύνεια στην Κυθρέα, αφήνοντας τα σημάδια της χερούκλας του πάνω στο βουνό, που πέτρωσε και από τότε ονομάστηκε Πενταδάχτυλος».

Αθηνά Ταρσούλη, Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ, Στ΄ Δημοτικού, ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

....

....

....

....

2. **Η Αφροδίτη, η θεά της ομορφιάς, επονομάζεται Αφροδίτη Παφία, επειδή ένα πολύ σημαντικό ιερό της βρίσκεται στην Κύπρο.**

Στον κόλπο της Αμμοχώστου η περιοχή της Σαλαμίνας κατοικήθηκε στην αρχαιότητα από τον Τεύκρο, γιο του Τελαμώνα, βασιλιά της νήσου Σαλαμίνας του Σαρωνικού.

Τι παρατηρείς από αυτές τις πληροφορίες που πήρες;

....

....

....

3. **Έχετε γνωστούς ή φίλους Κυπρίους; Αν ναι, ζητήστε τους να σας στείλουν μία κάρτα με μνημείο ή αξιοθέατο μιας περιοχής, για να γνωρίσετε κι εσείς κάτι όμορφο από το νησί. Αν όχι, μπείτε στο διαδίκτυο και διαλέξτε εικόνα που προκαλεί το θαυμασμό σας. Ο δάσκαλος ή η δασκάλα θα σας βοηθήσουν να βρείτε διεύθυνση στο διαδίκτυο.**

Χώρος για την κάρτα σας

Ο ελληνισμός της διασποράς

Δραστηριότητες

1. **Γίνε ένας μικρός ρεπόρτερ*. Ψάξε στο περιβάλλον σου (γείτονες, φίλους, συγγενείς) να βρεις ανθρώπους, των οποίων οι συγγενείς έφυγαν από την Ελλάδα. Ρώτησε αν είναι δυνατό να έρθεις σε επαφή μαζί τους με αλληλογραφία. Αν μπορέσεις, κάνε έναν κατάλογο ερωτήσεων που θα τους υποβάλεις, όπως π.χ. πότε έφυγαν, γιατί, τι άφησαν εδώ, πώς έφθασαν εκεί, τι ένιωσαν τότε, τι νιώθουν τώρα... Υπάρχουν κι άλλες ερωτήσεις που μπορείς να τους κάνεις. Να συντάξεις το ρεπορτάζ σου και να το παρουσιάσεις στην τάξη.**

*ρεπόρτερ: δημοσιογράφος που ερευνά και συγκεντρώνει πληροφορίες για θέματα και γεγονότα της επικαιρότητας και τα συντάσσει σε άρθρα για να τα δημοσιεύσει (σε εφημερίδα, περιοδικό) ή να τα παρουσιάσει στο κοινό από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο.

Ερωτήσεις **Απαντήσεις**

....

....

....

....

....

2. **Σημείωσε με ένα Χ τους λόγους που αναγκάζουν τους Έλληνες να φύγουν από την πατρίδα και να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα:**

α) Αναζήτηση καλύτερου και πιο επικερδούς επαγγέλματος ☐

β) Κακή οικονομική κατάσταση της χώρας ☐

γ) Πολύ δύσκολες κλιματικές συνθήκες στην περιοχή τους ☐

δ) Πολιτικές διαφωνίες και αναταραχές ☐

ε) Ανάγκη για σπουδές Ανώτατης Εκπαίδευσης ☐

3. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΔΙΑΣΠΟΡΑ»**

Δ _ _ _ _ _ _	Η Ελλάδα σε κάθε τέτοια στιγμή έχει συμπαραστάτες τα παιδιά της που ζουν μακριά.
Ι _ _ _ _ _ _	Μόνο με τέτοιες παρεμβάσεις προς τις κυβερνήσεις τους οι απόδημοι Έλληνες βοηθούν την πατρίδα.
Α _ _ _ _ _ _	Σ' αυτή τη χώρα ζουν πάρα πολλοί Έλληνες.
Σ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Τους έχει η Ελλάδα, όταν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα.
Π _ _ _ _ _ _ _ _	Εξαιτίας αυτών των διαφωνιών και αναταραχών έφυγαν πολλοί Έλληνες από την πατρίδα.
Ο _ _ _ _ _ _ _ _	Έτσι λέγονται οι Έλληνες που έχουν εγκατασταθεί σε άλλες χώρες.
Ρ _ _ _ _	Και σ' αυτή τη χώρα ζουν πολλοί Έλληνες.
Α _ _ _ _ _ _ _	Κι έτσι λέγονται οι Έλληνες της διασποράς.

Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες

Δραστηριότητες

1. **Γύρω από τη Μαύρη Θάλασσα διακρίνεις ελληνικά ονόματα πόλεων. Τι συμπεραίνεις από αυτό; Ποιο είναι το αποτέλεσμα της διάδοσης της ελληνικής σκέψης και του πολιτισμού;**

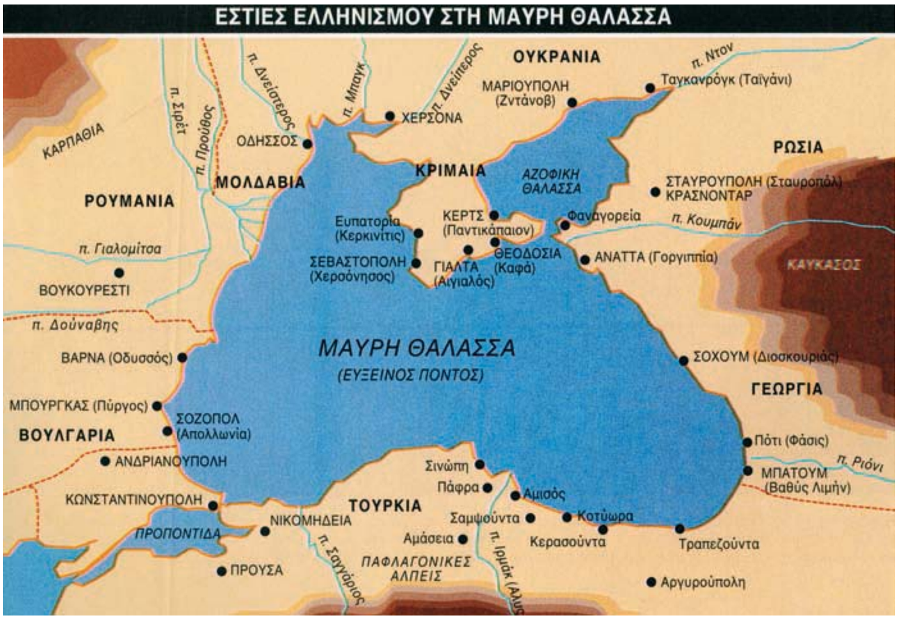

Εικόνα 47.1: Εστίες Ελληνισμού στη Μαύρη Θάλασσα

....

....

....

....

....

....

....

2. **Στο χάρτη 47.3 του βιβλίου σου διάλεξε μία αρχαία ελληνική εστία, διάβασε για την περιοχή αυτή σε μία εγκυκλοπαίδεια και προσπάθησε να επισημάνεις το λόγο, για τον οποίο οι Έλληνες κατοίκησαν εκεί.**

....

....

....

....

....

13ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Ποιοι ήταν εκείνοι που κατοικούσαν από τα παλαιότερα χρόνια στην Κύπρο; Μπορείτε να εξηγήσετε πώς βρέθηκαν στα εδάφη της;**

....

....

....

....

....

....

....

2. **Από την αρχαιότητα οι πρόγονοί μας έφευγαν από τον ελλαδικό χώρο και δημιουργούσαν αποικίες κυρίως σε παραλιακές περιοχές. Γιατί το έκαναν αυτό;**

....

....

....

....

....

....

....

3. **Η μετανάστευση των Ελλήνων συνεχίστηκε μέχρι τους νεώτερους χρόνους για διαφορετικούς όμως λόγους. Μπορείτε να εξηγήσετε μερικούς από τους λόγους αυτούς;**

....

....

....

....

....

....

....

Καλή Επιτυχία!

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.